

Mindenkinek ajándékozzuk

a legszűzesebb tárgyakat, mint kék, villa és kanál.

A nemrég megkezdett t nagy angol britania-éslást-gyű-tő-megbeszélgetésről megbeszél kaptunk, hogy valamennyiünk munkáitban levő ritania-éslást-árát a szállítás és a munka díj egy 1/4 részének ekegy kárpótlása mellett

5768

elajándékozzuk.

3 frt 95 k. beküldés, vagy utavált mellett is, mint a szállítási díjnak Angliából Bécsbe, valamint a munkadíj 1/4 részének kárpótlásául, mely a következők a következők britania-éslást-árát káplál és két számú számra, vagyis 24 db. legkelebb ár-tárgyat

ingyen:

5 db. kitűző 10 asztali kék, britanni éslásttárral, valódi angol csat-éslát pengével.

6 . legdinamabb villa, britania-éslást egy daraból.

6 . nehéz britania-éslást evőkanál

6 . bri-sona-éslást kávéskanál

24 db. Összesen 31 db., mely azelőtt 15 frtkba került, most pedig összesen mind a 24 db. csak 3 frt 95 k.

Enen 24 tárgy a legdinamabb britania-éslástból 30 évi-éslást, a mely örökös fehéren marad, s valódi éslástól 30 évi használat után sem különbeésléstől meg, amiót kezezzig is vállalkást. Csak és egyedül megrendelésre a

SLAY & S. NEM. Bécs, T. Elisabethstrasse, Nr. 6.

Kinek az árak n. nem tetszik, bérmentes visszaküldés mellett a pénz levonás nélkül visszakapja.

Gyorsan tessék venni, különben elfogy!

Igen nagy részlet

pánczél-vállfűző

kanálidom sárral. 34 cm. hosszú, testhes illők, drbj. 1 frt 50 kr.
Továbbá valódi halszemből való. . . . . drbj. 2 frt 50 kr.

Viétki megrendése ések pont-
sann teljesítettnek, csupán a de-
rek bővege feljegyzése szükséges.

Az itt jelzett részlet ára-
csak addig marad, míg a
készlet tart 5899

Vállfűzőkkel rendes árrakon
és mindenféle alakban olcsón
szó gálhatok.

**Derékfeszítőket,
nyakkendőket,**
tavaszi mintá szerint
női echarpeokat,
a leg nagyobb választékban
ajánl

PIPPERSBORN M. vállfűző- és nyakkendő-gyára,
31-33. Budapest, sugár-uti Bazár. 31-33.

MATTONI-féle

GIESSHÜBLI

legtisztább égvényes savanyuvíz.

Édecsek, émezstési és mellgyógyyszer.

Saját raktár-helyiségek : **Budapesten, Ferencz József-tér 3.**
(Diana-fürdő.) 5800

Bécs, Maximilianstrasse 5, Tuchlauben 14.

Készletben valamennyi ásványvízkereskedés s gyógyszerárban.

Több kiállításon kitüntetve s az 1878. párisi köz-
kiállításon ezüst-éremmel díjaztatva.

LŐRINCZ ISTVÁN

lábbeli-gyára,

Budapest. Muzum-körnt 5. sz.
(Zrínyi-kávéház mellett).

Gyárom iránti mindig növekvő igénybevétel, s bizalom által inditva éreztem magamat, a külföldi lábbeli-
gyárak megtekintése alkalmával szerzett tapasztala-
latok nyomán, gyáramat alként berendezni és na-
gyobbítani, hogy a fokozatos igényeknek és verseny-
képességnek, minden tekintetben eleget tehessen.

Dusan felszerelt raktáramban a legizléseesebben s
szilárdan gyártott férfi, női- és gyermek- lábbelikeket
méréselt árak mellett árusítok.

A közönség kényelméért átvettem a legújabb talál-
mányu angol „**NUBIAN BLAKING**” bőrtápláló és
fényesítő-máz főráktárát is. 5798

Teljes tisztelettel

LŐRINCZ ISTVÁN.

 Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan
kiszolgáltatnak, s nem illő árak kiseréltetnek.
Árjegyzék és mértékvevési utatítás ingyen küldetik.

Os. k. kizáról. szab. újonnan javított
RUGANYOS SÉRVKÖTŐK.
 A legújabb találmány a Bogand, amerikai tudat úton újonnan javított ruganyos sérvköti Pollitzertől, ép úgy urak, valamint nők és gyermekek számára; rugók nélkül, szíza gumiból kiválasztott szerkezete, a szon cselja van, ho-mi a legújabb sérvköti is a legrovidebb idő alatt egyszerű helyzetbe hozza. 6. ép úgy nappal, a legfárasztóbb munka, vagy sok járklás m. lett, mint szintén éjjel alvásán is használható, anélkül, hogy a szenvedő szenvedés hiátasában a legkevesebbet is akadályozva lenne. Nagy hasznáról jár, ha éjjel át is a testen marad, minán ekkor átválto, n. jó és kellemes nyomát eszköztől a szenvedő legkevesebbet is akadályozza. 6. ép úgy szerzői 6-7 forint, kettős 10-13 forint; gyermekeknek félárba adom.

Nagy ráktár angol és francia aczéi sérvkötiök, suspensoriaikból, szöve, gumiból, valamint s arvasorból is. A s arvasorból is a suspensoriaimoknak az a cselzők, ho, znyaterjedt megközlők. — Mehfeeszkendők, lepránák, ágyb-tetek, honapszám-erények, egy készletek, gummi harisnyák és minden gumiból készült-csücsök. Sér-göknél megjelölendő, ha jobh, vagy bal felől vagy kettőre legyen-e, úgy szintén a derék bőrére is.

Megrendeléseket urak, vét melle t. a sta fordulálva eszt 5861 5901
 csaáz. kir. kőtelékesítő,
Pollitzer Mór
 Budapest, Deák-Francia-utca.

Tanningene.

Ólommentes, ártalmatlan hajfestő szer
haj, szakáll és szemöldök számára, melyek a leggyorszerűbb módon,
egyetlen egyszeri használat mellett, egykor megbízhatóan és bi-
stosan ugyanazon hibátlan, fényes
szőke, barna és fekete természetesen színt vissza nyírik, mely-
lyel a megfestés előtt bírtak, a melyet sem szappannal mosás,
sem gőzfürdő használata nem bír elvonásztani. Ár 2 ftr 50 kr.

Dr. Landauer illatos haj-balsamja.
bistositott, teljesen megbíható s, hogy kétszeri használat után a haj
kihullása teljesen megelűnjék azok növekedni kezdessenek.
Ár 1 ftr.

Szeplő,
májfolt, püsrénés, bótátka, arcvörösség, napégés a bőr
minden kivrágásai a

Dr. Török-féle Eau miraculeuse antépilique
segélyével a borbas s a bőr alatt levő összeszűrt szennyező anyagok föl-
szívása által gyorsan meguntatják, s a végdruha b és leg-
dessebb bőr ellen át pihává, tőbbré és gyönyörűsége tétetik.
Ár 1 ftr 50 kr.

Ered. keleti rózsatej Russ Károly győgyserszőlő,
a birnet, rögön, sem pedig hosszabb használat után, oly gyön-
géd, vaklaton s érhet, által frissenegő színezetet ad, amint az
semiféle más szer által nem érhető el; a ráncokat, s minden
száraz vagy barna foltot rögön eltávolítja. Ár 1 ftr.

Minden itélelosort különlegesen elkészítenek van megvá-
lálva, s kezesség mellett határozottan ártalmatlan és va'edő állá-
sában kapható csupán 5037

Russ Károly utódja, Bécsben I., Wallfischgasse 3.
RAKTÁRAK: Török József győgyseriazsámó Budapesten,
Armin Elias Illatsz. Arad. Dr. Hintz Gy. győz. Kolozsvár.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 6s POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 12 frt	Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt fél évre... 4 •	Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt fél évre... 3 •	Külföldi előfizetőkhez a postai meghatározott vieföldi is csatolandó.
---	---	--	--

23-ik szám 1880. BUDAPEST, JUNIUS 6. XXVII. évfolyam.

KÉT SZÉCHENYI.

M ESSZE utról, idegen országokból érkeztek meg, hogy tanui lehessenek, mikor a magyar nemzet halás kegyeletének adja tanyujelét ama nagy fia iránt, kinél forróbban senki nem szeretete e hazát, kinek szive minden dobbanása, agyának minden gondolata e népek, e fajok és fenmaradásának, földvirágztatásának volt szentelve s ki még halálával is ama marttyrok sorát szaporítja, kik véreket áldoztak, megöntözni ama fa gyökeireit, mely a nemzetnek biztos menedéket nyújt vésznek és viharoknak idején.

Azon napon, midőn a «legnagyobb magyar» emléksobrárt leleplezte a nem-

zeti kegyelet, érkezett a fővárosba a nagy férfiú két fia: Béla és Ödön, a távol kelet-ről mind a kettő. S ha igaz, hogy életünk folytatását nyeri gyermekeinkben, — ama nagy szellem megláthatta gyermekei szemével, hogy e szegény, elárvult hazamennyire szeretni tudja azt, kinek egyszer szívében oltart emelt.

De ha a nagy név varázsa, a nagy tettek emlékéből eredő dicsfény nem terjedne is ki rajok, — megérdemelné e két fiú, hogy őket a haza jobbjai közé sorozza a nemzeti elismerés. Ha nem is azzal a titáni erővel, mint atyjok, — mert hisz ily tüneményyszerű tetterő századokon át egyszer ha nyilvánul, — de ugyanazzal a jó szándékkal igyekeztek haladni a maguk hatáskörében az atyjok által kijelölt vo-

mokon, melyeknek célja, ha lehet, sziklákat, ha nem lehet, legalább homokszemeket hordani a nemzet jövő nagyságának épületéhez.

A mit nevezetesen gróf Széchenyi Béla középázsiai expedíciójával végzett, oly mi volt, mely méltán sorakozik atyjának nagy érdemeihez. Ez expedíció által oly téren nyitott ki magának szerepet, a hoi eddig vajmi ritkán emlegették a magyart. Az angol, az olasz, a német, a francia, a spanyol és portugál, belga és hollandi, svéd és norvég, sőt még az orosz is Európának minden nemzete büszkén tud mutatni a fiai által tett felfedezési nagy utak történetére; mi magyarok itt is ki maradtunk, s kevés önfeláldozó hazánki nak inkább a külföld által méltányol

GRÓF SZECHENYI BÉLA.

GRÓF SZECHENYI ÖDÖN.

Május hó 15-én nyílik meg
a kies és vadregényes, climaticus gyógyhely és vizgyógyintézet
Tátra-Füred (Schmecks),
egy órányira a kassa-oderbergi vasut „Poprád-Felka” állomásától a köz-
ponti Kárpátokban 3000 lábnyi magasságban a tenger színe fölött, és feny-
ves erdők közepén vizgyógyintézettel, meleg ásvány- és törpefenyű fürdők-
kel, szénsavdús, vastartalmu gyógyforrással, továbbá alkalmaztatik villamo-
zás, savó- és tej-gyógymód, belégzés és svéd gyógytornászat.

Az orvosi teendők Dr. Jármy László főorvos vezeti.

TÁTRA-FÜRED nemcsak mint kiváló gyógyhely, hanem mint
kellemes nyári tartózkodási hely is a legajánlatosabb; vannak kiter-
jedt sétányai, számtalan kirándulási helyei, kávéháza, gyógyterme,
könyvtára, stb.; tartatnak érdekes kirándulások a Kárpátok vadregé-
nyes vidékeire, nagy vadászatok, pisztránghalászatok stb., kitűnő
konyhárol és jó zenekarról gondoskodva van; a lakások kényelemmel
vannak berendezve; posta és távírállomás helyben van; a körlekedés
Poprádról és vissza gyorscsokik által történik.

Minden nagyobb vasuti állomásom 33¹/₂% árleengedés mellett szőlő-
menetjegyek adhatnak ki.

Lakások előre megrendelhetők és minden tekintetben szívesen szolgá-
felvilágosítással s küld kívánatra fűrdőleírást

5929

a fűrdőigazgatóság.

melett. Számos új vállalatok földes-
kesi templomtornyok, és háztel-
re, továbbá vízvezeték- és égőze-
r munkákat is. Mely intézkedési-
WEINER M. K.
Budapest Haris-Bazaar
Árjegyzék kívánatra bérmen-
t kűldetik. 500

NEHEZKÖRT
(Epilepsia) gyógyít le-
vele Dr. Kiliassch, specia-
lista, Orszádban (Munkács)
Luganaggy, tapasztalt
szert eddigre más 11,000-
felnő gyógykezeléssel

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadá-
sában Budapestén (IV. egye-
tem-utca 4. sz.) megjelent és
minden könyvtárnak kapható :
A régi jó táblalábírák.
REGÉNY.
Irta
JÓKAI MOR.
Negyedik kiadás.
Három csinos angó vá-
zonkötetbe köté 8 frt 40

Tanningene.

Ölommentes, ártalmatlan hajfestő szer
haj, szakáll és szemöldök számára, melyek a leggyorsabb módon,
egyetlen egyszeri használat mellett, teljesen megváltoztatják és bi-
szkos, barna és fekete természetesen színt viszaz a nyírk, mely-
vel a megőrzés előtt bírtak, a melyet sem szappannal mosás,
sem gőzfürdő használatá nem bír elenyésztesztet. Ár 2 fnt 50 kr.

Dr. Landauer illatos hajbázsamja,
bájosított, teljesen megváltoztató s, hogy kétszeri használat után
a haj kihullása teljesen megszűnjék azok növése előmozdítassék.
Ár 1 fnt.

Szeplő,
májfolt, púrsenés, bőrtatka, arczavörösség, napégés s a bőr
minden kivirágzásai a

Dr. Tobias-féle Eau miraculeuse antépélique
segélyével a bőrből a bőr alatt levő összeszűrt szűz-nyagok föl-
szívásával által gyök-reen megszüntetik, s a legdurv- b és legér-
desebb bőr ellen át pHávik, fehérre és gyöngyöztetik.
Ár 1 fnt 50 kr.

Ered. keletti rózsajet Russ Károly, gyógyszerész,
a bőrnek rögn, nem pedig hosszab használat után, oly gyön-
g, vakított fehér, által frissenegő színezetű ad, amit az
semmiféle más szer által nem érhető el; a rácsokat, s minden
sárga vagy barna foltot rögnön elváltatja. Ár 1 fnt.

Minden itt elcsorot különlegesen lekunmetesen van megvá-
gálva, s kezeség mellett határozottan ártalmatlan és va ödi álla-
potban kapható csupán

Russ Károly utódja, Bécsben I., Wallfischgasse 3.
RAKTÁRAK: Török József gyógyszerész és Budapest,
Armin Elias Illatsz. Árad. Dr. Hintz Gy. gyez. Kolozsvár.

munkáját nem számítva, csak csendes szemlélői voltunk, hogyan nyílnak meg más nemzetek fáradaimai útján ismeretlen új világok az emberi tudás előtt.

A Széchenyi Béla expedíciója után egyenrangot vívtunk ki magunknak a többi kultur-nemzetekkel e téren is. A legnagyobb magyar fia áldozatkészségének és elszántságának köszönhetjük, ha ezentúl azt fogja mondani a geográfiai fölfedezések iránt érdeklődéssel viseltető világ, hogy a legrégibb világrész oly tájait, melyekre eddig európai ember nem tehetett lábát, magyar ember járta be először, s bár nem hatolt be egészen odáig, a meddig szándékozott, de útja mégis távolabbra nyult be ez ismeretlen tájakba, mint azt az eddigi sikertelen kísérletek után valószínűnek tartani lehetett.

Más államokban az ily eredmény egész viharát kelti föl a lelkesedésnek, s minket, kik az ilyenekhez szokva nem vagyunk, bizonyára ismét a külföld fog megtanítani, hogyan kell hazánkfának ez érdemét méltányolnunk. A legtöbbnek közülünk mindaddig valószínűleg csak annyi fog eszünkbe jutni, hogy mily tömörked pénzbe került e tudományos expedíció lelkes vezérének, mily ritka elszántságra volt szükség oly utat tennie, melyen a visszatérésnél ezerszerre valószínűbb egy csendes sir valahol a Körösi Csoma Sándor közelében, s megtenni ez utat nem fegyveres sereg kíséretében, mint pl. Stanley, kinek expedíciója a nagy számú fegyveres csapatok következtében alakjára inkább merész hadjáratához hasonlít, de két jámbor tudós s néhány tehetetlen benszülött szolga kíséretében, kik a vad népek támadása esetében nem annyira a védelem sikerének esélyeit, legfőkébb az áldozatok számát szaporították volna.

Nem akarunk ezuttal a Széchenyi-féle expedíció érdemének méltatásába eresz-kedni, lesz alkalmunk rá elég, ha Széchenyi Béla nagy munkája megjelenik. Ez alkalmommal inkább csak a »legnagyobb magyar« két derék fiáról kívánunk följegyezni néhány adatot.

Gróf Széchenyi Béla 1837 febr. 3-án Budapesten született, az »Európa« szállodában, hol akkor szülői laktak. Gyermekéveit fölvtáta Budapesten és Czenken töltötte s házi nevelőktől nyerte oktatásait, kiknek egyike most Párisban élő jeles nyelvtudósunk, Podhorszky Lajos volt. A vizsgákat is otthon tette le 17 éves koráig a család tagjai és a soproni tanárok előtt. Érdekes Széchenyi Istvánnak egy ily vizsga alkalmából írt naplójegyzete: »Lassan gondolkozik, írja, de alaposan.« 18 éves korában Berlinbe ment egyetemre, hol egy évet, majd a bonni egyetemen két szemesztert végzett. A jogi és állam-tudományokat hallgatta, de a mellett kiváló előszeretettel foglalkozott a természet-tudományokkal is.

Tanulmányai végeztével atyja Angliába küldte, hogy az általa annyira szeretett országban, melyben szellemi kincseinek oly jelentékeny részét gyűjté, megismerkedjék az ottani viszonyokkal és szokásokkal. Széchenyi István saját magán tapasztalta leginkább, hogy a tanulásnak, ismeretek szerzésének legsikeresebb módja a közvetlen szemlélet és tapasztalat, melyet az utazások nyújtanak s azért 1857-ben nagyobb utra küldte ki mindkét fiát, Bélát és Ödönt, kik aztán beutazták gróf Zichy Jenő és gróf Károlyi Gyula társaságában Törökországot, Kis-Ázsiát, Krimtiát, Görögországot, majd Európának minden részeit.

Az apa és fia közti viszonyról érdekesen emlékezik még Kecskeméthy Aurél. »Megható, volt, ugymond, legidősb fia iránti lelkületét s viszonyát észlelni. A leggyöngédebb atyai szeretet és aggodalom — látszólagos hidegséggel vegyülve vala nála; a jóság és okosság, a szeretet és bíráló szigor épen azon helyes vegyülete, mely apában kívánatos. Mily becsüléssel szólt róla, ha jelen nem volt; mint árulá el atyai büszkeségét a sikerült ifjura; mennyire értette szép tulajdonságait; mit remélt jövőjére nézve tiszta esztől! De ha vele szemben volt — magyaros zsarnok apának látszék; hódolatot követelt, melyet a határtalan fiui tisztelet amugy se tagadott meg tőle. Gyakran gunyosan bánt el vele s nem látszék komoly értéket helyezni rá. Ez már modorához tartozék. — Ödön még akkor igen fiatal volt; de annak is mindig dícsérte jó szívét s természetes esztét.«

1860 április 8-án atyját Döblingben elérte tragikus végzete. »Lélektenilag csodálatos, írja Falk, hogy a gróf a tettet egy nappal előbb hajtotta végre, fia, Béla Bécsbe érkezése előtt, a kit véghetetlen szeretettel; nyilván attól félt, hogy a szívének oly kedves virágzó ifjú látása borzasztó elhatározásában habozóvá tehetné.«

Az atyját imádó fiú egészen le lön sújtva a szörnyű veszteség által, mely épen akkor fosztá meg atyjától, mikor leginkább lett volna szükségére vezető kezére. Valami szórakoztató elfoglaltságban kellett keresnie némi enyhülést, s így történt, hogy midőn lelke ismét visszanyerte ruganyosságát, 1862-ben ismét nagyobb utat tett gr. Károlyi Gyulával Ejszak-Amerikában. Ez utjáról munkát is írt s ez volt első kísérlete az irodalom terén.* 1867 és 70 között oroszánvadászatokra három expedíciót tett Algírban. Itt hozzatörődött a sátor alatti tanyázás kényelmetlenségeihez, a nélkülözésekhez és fáradaimakhoz s ezt mintegy edző iskolának tekinté egy később teendő nagyobb utazáshoz. Algíri vadászatairól és élelményeiről sokat írt a »Vadász- és Versenylap«-ban s e levelei vonzó, eleven előadásukkal nem mindennapi írói hivatottság tanuilei.

Visszatérvén, 1870-ben megnősült, nőül vevén gr. Erdődy Lajos ritka szép s szellemi bájokban is gazdag leányát, Erdődy Hannát, gr. Károlyi Alajos londoni nagykövet nejének nővérét. Igen boldog házasságot éltek; a sors azonban mintha megirigyelte volna, a szerető nő halálával már két év múlva végét szakította e ritka boldogságnak.

Béla, ugy látszik, a szenvedély intenzív erejét is öröklé atyja jelleméből. Véghetetlenül szerette nejét s a veszteség csaknem megsemmisítőleg hatott rá. Őt egész esztendeig, 1872-től 78-ig a világtól teljesen elvonulva élt Czenken, s minden vállalatól, melyben eddig tevékeny részt vón, visszalépett. Végre szükségét érezte, hogy kiragadjja magát visszavonultságából s egy nagy elhatározásra szánja el magát.

Megfogalmazott benne a közép-ázsiai expedíció eszméje, melynek valóításához azonnal hozzá is látott. Tökéletesen körülírt ezéja nem volt, csupán azzal volt tisztában, hogy oly utat tesz, mely a geográfában jelentékeny hízagot pótoljon, s e közben Tibetre gondolt, mint a mely országot európai utazónak bejárni még nem sikerült. Megerősítette ez elhatározásában még a nemzeti érület is, mely a magyarok ősi lakhelyét e tájon sejtí s melynek fölkeresésében fáradozott Körösi Csoma Sándor is.

Ugy indult el e nagy utra, hogy készen volt arra is, hogy nem tér vissza többé. Atyjának

* A 157 nagy nyolczadrét lapra terjedő munka névtelenül jelent meg. Címe: »Amerikai utam. Kivonatok 1862-ki naplóból. Gróf Károlyi Gyula utatársának ajánlja. Pest, nyomtatott Emich Gusztávnál 1863.«

nála levő kéziratait az akadémiának s az atyjára emlékeztető számos ereklyét a nemzeti muzeumnak ajándékozta, s 1877 december 4-én indult utnak Triestből s bejárta Indiát, Japánt, Jávát, Borneót, Khina nagy részét, utja tulajdonképi ezéja felé igyekezett hatolni s bár Tibet fővárosáig, Lhasszáig eljutnia lehetetlen volt, de mégis sikerült, roppant fáradaimnak és veszedeimnek között, nagybecsű adatokat gyűjteni e világrész oly tájairól, melyekről eddig közvetlen szemlélet útján nem írt európai ember. (Lásd »A Széchenyi-expedícióról« szülő cik-künket.) Utja visszafelé is gazdag volt új fölfedezésekben. Nevezetesen Grosvenor és Cooper után ő volt eddig a harmadik utazó, a kinek sikerült Yunnanon keresztülhatolni s úgy jutni el Khinából Hátsó-Indiába. Utjának e része annál elismerésre méltóbb, mivel Cooper ismerve a khinai nyelvet, khinai kereskedőnek öltözötten tette meg az utat, Grosvenor expedíciója pedig katonailag volt szervezve; ellenben Széchenyi nem birt ez előnyökkel, egészen magára volt hagyatva s a khinai kormány diplomáciai támogatása is vajmi kevés értékű volt a Khina delén folytonos lázongásokban élő vad hegyi népek között.

Huszonkét hónapig tartott Széchenyi Béla tudományos expedíciója, melyről most nagyobb művet szándékozik kiadni számos képpel és térképpel, mely utóbbiak sok hiányzó részét lesznek hivatva pótolni az eddigi fölvételeknek. A mű magyarul fog megjelenni, s csak később látnak napvilágot idegen fordításai, melyek bizonyára a külföld előtt is elismerést fognak szerezni a magyar névnek.

A mi gr. Széchenyi Béla nyilvános pályáját illeti, följegyezzük még, hogy két ízben volt országgyűlési képviselő, 1861-ben Sopronmegye nyéki, és 1865-ben ugyanazon megye kismartoni kerületéből. Nézeteiben teljesen független s párt-hoz soha nem tartozott. Hivatalt nem vállalt, s midőn huszonkét éves korában főispánsággal kinnáltatott meg, nem fogadta el. Elve nem viselni se hivatalt, se — rendjelet. Egyetlen dekorációja sines s még a kamarási méltóságot se fogadta el, a mit annak idején nehezteltek is tőle.

Gróf Széchenyi István ifjabb fia Ödön. Őt már volt alkalmunk bemutatni a Vasárnapi Ujságban s ezért ő nála ezuttal rövidebbre szorítkozhatunk. 1839. decz. 14-én Pozsonyban született s gyermek- és ifjúkori éveinek története összeesik a Béláéval. Ő nagynevű atyja sokoldalú működése köréből, minden tért és érdeket átölelő nagyszerű szellemi hatékonyaságából már fiatal korában kiválasztá magának azt a kisebb részt, melyen üdvösen hathatott s a sport és anyagi érdekek, s ezek közt is különösen a technikai vállalatok mezéjén csakugyan hatott is.

Már 21 éves korában, szerény kezdeményekkel bár, de föllépett a közélet terén. Ő kezdte meg rendezni a Dunán a most is fönnálló regattákat, s »Hableány« nevű kis gőzösével megkísérlé, mikép lehetne Európa kontinensén át vízi uttal kötni össze az Atlanti oceánt a Fekete, illetőleg Földközi tengerrel, vagyis a Dunát a német folyamok valamelyikével. E kísérlete annak idején nagy feltűnést okozott s a »Hableány« a párisi kiállításon az aranyérmét, tulajdonosa pedig a becsületrend keresztjét nyerte, egyéb külföldi rendjelekkel. Hajókapitányi vizsgát is tett s több ízben önkénytelen szolgált a dunagőzhajózási társulat gőzösein.

De másfelé is kiterjeszté tevékenységét. A budai vároldalon közeledő gőzsiló pl. az ő buzgalma folytán létesült s számos részvényvállalatnál volt részint kezdeményező, részint alapító.

Majd a humanitárius ténre fordította figyel-

mét s tanulmányok kedvéért sokat időzött Angliában. Nevezetesen nagy gonddal tanulmányozta a tűzoltói intézményt s beállt a londoni tűzoltók közé mint közember s úgy az elméleti képzettséget, mint a gyakorlatot elsajátítván, hazatért s a fővárosban megalkotá az első tűzoltó együletet, melynek mintájára az országnak már csaknem minden nagyobb városában alakultak hasonló egyletek, — együtt egész hadsereg s az országban a legjótékonyabb és legnépszerűbb szervezetek egyike.

Abdul Aziz szultán uralkodása végső éveiben borzasztó tűzvész pusztította el Konstantinápoly legszebb részét, Pérát, mi arra indítá a padisát, hogy a tűzoltó intézményt ott is meghonosítsa. E célból megkereste az osztrák-magyar kormányt, küldene szakembert. Ez nem találhatott volna alkalmasabb embert az e téren már annyi érdemet és tapasztalatot szerzett Széchenyi Ödönnel, ki engedvén a fölszólításnak, 1873-ban Konstantinápolyba utazott s azonnal hozzá látott és pedig fényes eredményrel a tűzoltóság szervezéséhez, melynek egész fölszerelését budapesti gyárakból hozatta meg.

Azóta egész a legközelebbi napokig, midőn atyja emléksobrának leleplezési ünnepére haza jött, nem volt Budapesten. Folyvást Konstantinápolyban élt s csaknem kizárólag a tűzoltósági ügyekkel foglalkozott. E téren egész áldás lön működése a nagy tűzveszélyektől oly sűrűn látogatott török fővárosban, hol népszerűsége csakhamar meg lön alapítva s oly nagy mértékben sikerült úgy a lakosság, mint a szultán bizalmát kinyernie, hogy újabban, — bár nem lett törökké, — tábornoki rangot s pasa czimet nyert. Tűzoltói főparancsnoki kinevezése egész Törökországra szól s eddig két ezred áll parancsnoksága alatt: egy konstantinápolyi, kétezernéhány száz emberből álló, a másik Kirklisziben Drinápoly mellett teljes háromezer emberrel.

Mint tűzoltó parancsnok különösen a véd-technika terén igyekezett magának tapasztalatokat szerezni, melyeket érvényesíteni is akar.

Konstantinápolyi tevékenységéből fölemlítjük még, hogy az ottani magyar egyület is, melynek eddig 40 tagja van, ő alakítá.

A rendjelek dolgában nem oly tartózkodó, mint testvérbátyja. Számos érdemrendet van, mely közül a már érintett francia becsületrenden kívül fölemlítjük az osztrák Lipótrendet, a brazilai rózsarendet, s a jeruzsálemi szent sir keresztjét.

Jelenleg Budapesten időz, hol vörös feze és török tábornoki egyenruhája általános feltűnés tárgyává teszi, s már a gyermekek is tudják, hogy a mellettök kocsin elrobogó török pasa a nagy Széchenyi István ifjabb fia.

—rs.

Tanács.

Ifjuságod tündérkertjét
Járod meg ma gondatlan,
Hajd de alig tekintesz szét,
A varázskert odavan.
Fehér hajjal, sötét szívvel
Állsz a hideg sír előtt,
S hova eddig csak virágért
Jártál, mostan nyugalmaért
Óhajtod a temetőt.

Éltél-e már? szeretél-e?
Az idő nem kérdi meg,
Akárhogyan fukarkodtál,
Elrabolja kincsedet.
Mondhatod, hogy a jövőre
Biztat boldogságot,
— Száll az idő sebes szárnyon,
S míg tündösz az eltűnt álmon,
Már fölötted elhaladt.

Mit törődöl hát a multtal,
Mit bájomódol a jövőn,
Élj vigan a pillanatnak,
Mit sorsod nyújt kedvezőn.
S majd ha — bús hajótörött — ülsz
A kietlen partokon,
Édes emlék bűvös szárnya
Elröpít a tündér tájra,
A hol bolygtál egykoron.

Inczédi László.

Visszaemlékezések a szabadságharcra.

MEZEI JÓZSEF jegyzeteiből összeállította BODON J.

XII.

A havasok közt.

(A székielek »Vándor-Nyulja«. A Brády család háza. Abrudbánya romjai közt. A megmentett csecsemő. Vihar és havasok közt.)

Körülbelül 8—10 napot töltöttünk Orsován, miután a bánáti hadjárat célját Bem rövid idő alatt és fényesen elérte. A dobok újra indulóra peregetek, török atyánkfainak bucsut integettünk Ada-Kale felé s Karansebesnek vettük utunkat. Az osztrákok több helyen állítottak föl sánczokosarakat ágyúinknak. Itt is akadunk néhányra egy szép völgyben.

Facset és Déva közt egy erdő hűvös árnyában telepedett pihenőre a sereg. Vendéglő is volt az erdő alatt s a tisztikar ide ment be ebédelni. Ép javában puffogott a savanyuvizes palackok dugója, mikor hírül hozták, hogy itt jönnek honvédek a foglyul esett dévai őrséggel. Mindnyáján kimentünk elejökbe. Nyolczvanan voltak, egy főhadnagy és egy alhadnaggyal. A két császári tiszt lovon ült, fegyvertelenül. A főhadnagot báró Döry Pali a szó szoros értelmében levette lováról s majdnem az ölében hozta föl a vendéglőbe. Itt aztán elhalmoztuk őket étellel-itallal.

Déván megtekintettünk a kezünkre került várat; megvizsgáltam, honnan lödöztek a mi ágyúink és milyen hatással. Legtöbbet szenvedett a vár nagy terme; falai összeropdéztek; még ekkor is láttam a két ablak közt néhány golyót.

Itt hallottuk, hogy az élehetetlen Puchmert elmozdították a császári hadak éléről s utódjává Van-Der-Nüll tábornok lett. Ezt neveztek el aztán a székielek »Vándor-Nyul«-nak, viselt dolgai után nem érdemetlenül.

A mi hadosztályunk június elején indult el a havasok közt Forró ezredes vezérlete alatt. Bem azzal bocsátott el bennünket, hogy »a ki-mélet és kegyelem ideje lejárt«.

Brádon bementem a házba, melyből a szerencsétlen Brády család utolsó tagjaig leöldösztek az oláhok. Erről írta Jókai a »Csataképek« egyik novelláját. A fűben még emberi test maradványai heverték; a pincékből még tódult kifelé a kibocsájtott bor gőze.

Jövetelünk híre három szegény honvédet is előcsalt rejtekeikből. Hasadékokban, elhagyott fészerekben bujkáltak; gyökerekkel és nyers kukoricaszemekkel tengették életüket. Már a jártányi erejük is elveszett, kiaszott csontváz s árnyék volt mind a három. A Hatvani csapatából menekedtek meg.

Járatlan utakon, összeszorult szűk völgyekben és meredek hegyeken keresztül kellett átvergőlnünk, hogy Abrudbányára juthassunk. Imitt-amott a fölkelő oláhság a hegyek tetejéről orditozott le áthuzódó csapatunkra. Mi röppentyűket bocsátgattunk közéjük, melyet eleinte gunyos kacagással, ujjongatásokkal fogadtak. De csakhamar jajgatással és futással változott a gunyos kacagás, ha egy jól irányzott röppentyű közéjük esapott le. Minél jobban közeledtünk a

város felé, annál sürűbben fehérlettek a hegyek tetői a mőczok rajától.

Báró Kemény Farkas ezredet már Abrudbányán találtuk, mikor csapatunk június 13-án a város alá érkezett. Szívem elszorult a látványon, mely előttünk feküdt egész borzasztóságában. A virágzó szép város romokban hevert. A tornyok csonkán, kormosan meredtek az égnek, falain mocskos nagy csíkokat mosott az eső; templomai összedüledezett köhalmok; a házak elpusztítva a földszinég. A hegy oldalába épült sirboltak földulva, előttük koporsó és öltönydarabok heverték. A város környékén óriási sirhalmok mindenfelé; ezekből imitt-amott még kilógott egy-egy kabát vége vagy más ruhadarab. A fákon különféle foszlányok, női haj, ágyneműek maradványai csüngtek, fityegtek szanaszét. Találtunk a bányák nyílásaiban, elásva a földben: bort, kelméket, vásznat egész végestül, s kirablott boltok árucikkait halomra hányva.

Voltam a házban, hol Drágos belényesi képviselőt s a magyar kormány békéltető biztosit megölték. Megmutatták a helyet az utcán, a hol holtteste hevert és az oláhok vad ujjongatások közt jártak rajta keresztül-kasul ökrös szekerekkel. Megmutatták a kutat, melybe Füzy unitárius papot megölve bedobták. A derék lelkesnek három derék fia küzdött a harc-téren: Samu, Dénes és József. Dénes tüzerőrnagyságig vitte. Samunak szép ifjú feleségét is megölték az oláhok; parányi csecsemőjét egy oláh asszony mentette meg a vad állatok körmei közül. Mi fogadtunk dajkát a kised mellé, kit addig megmentője, a becsületes oláh asszony, táplálgatott, úgy a hogy tudta.

Seregünk a város felett eső halmos helyen táborozott, a szabad ég alatt. Bakáink és huszáraink ide hordogtatták az oláh foglyokat, a kik portyázás alkalmával estek kezök közé. »Mit csináljak én velök, — szólt Kemény Farkas — vigyéktek fiuk Debreczenbe.« Azt jelentette, löjje-tek agyon.

Egy délután nagy vihar kerekedett, s borzalmasan szép látványt nyújtott a havasok közt. Az erdő rémes moraja, a jég susogása, a földet megrengető mennydörgés, ezikázó villámok fényénél: a végső ítéletet juttatta az ember eszébe. Pár pillanatig olyan hatalmas jégdarabok hullottak, hogy egy huszárunkat leütötték lováról.

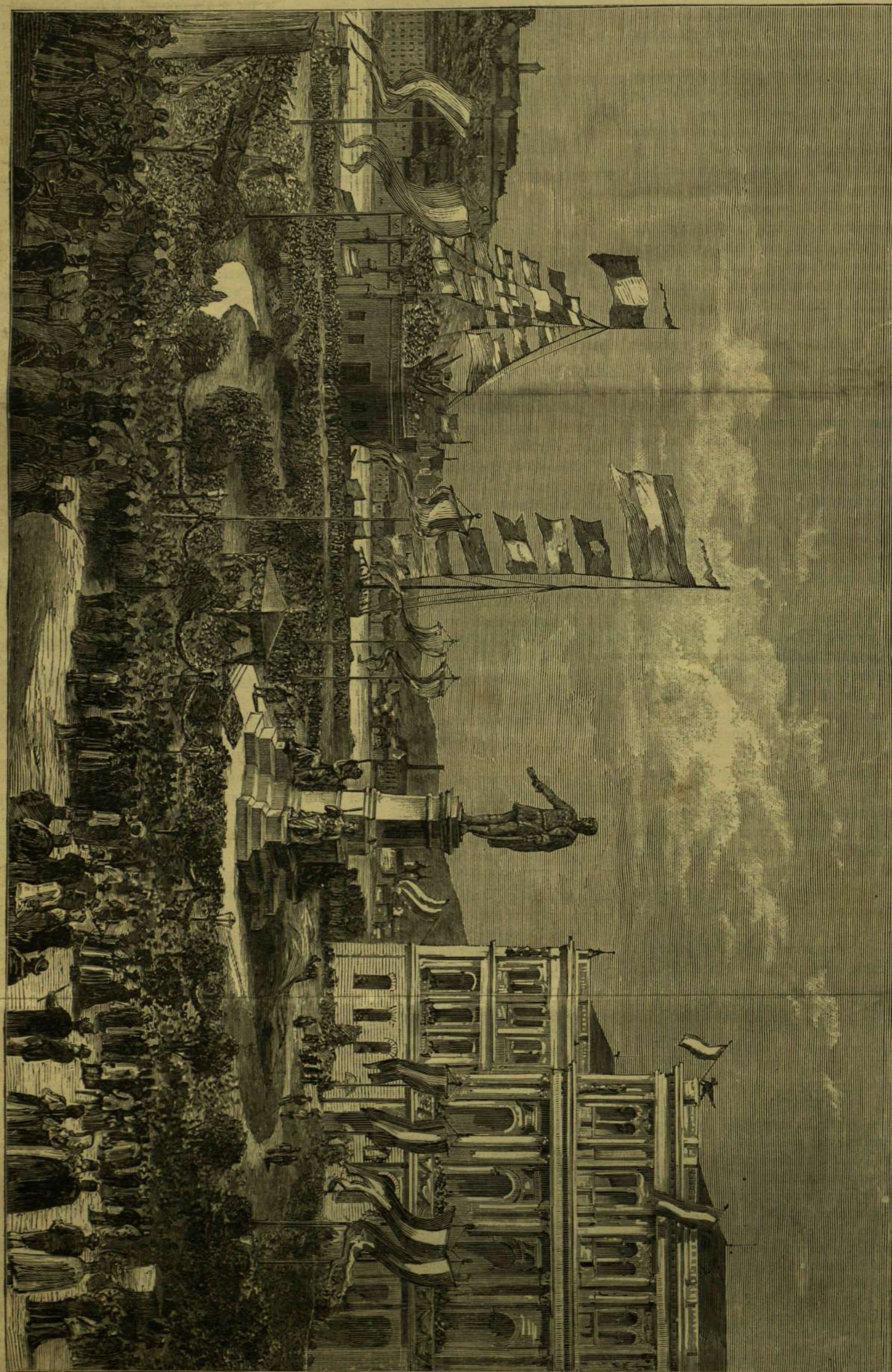
Az éghéboru elvonulását nyomon követte a földiek harcza. Mihelyt földerült az ég, mi-helyt mosolyogva kandikált ki a nap a ronggyá tépett felhő-foszlányok közül: a balra eső hegy azonnal elkezdett fehérteni; nyüzsgött rajta az oláhság, mint a hangyaraj. A hegy élen nagy erőlködéssel vontattak egy 24-fontos ágyút, lehetett vagy 12 ökor elébe fogva. Főlezipel-ték egészen a hegy csúcsára s onnan kezdtek ránk puffogatni belőle. Egyik golyójuk a Kemény Farkas lovának a kantárszárát szakította el; egyéb kárt nem okozott.

Egyes csoportok lefelé is szállingóztak a hegy oldalán s a völgyben föllállított két ágyunkat roppant lármával, ordítózsákkal támadták meg; de honvédek vejj fejjel verték vissza őket.

Vagy háromszori sikertelen támadás után elhúzódtak Topánfalva felé s mi nyugodtan láttunk az ebédhez. Azaz csak láttunk volna, ha újabb dolgot nem ad az oláhság; most meg a szembeeső hegy kezdett fehérteni. A félbeszakított ebéd bakáinkat boszusakká tette s rohamot intéztek ellenök fel a hegyre. Mi az ágyuk mellől néztük, hogyan gurul lefelé a meredeken egy-egy elesett oláh.

Alig hogy ezekkel elvégezték, jött a harmadik tömeg; ép a fejünk fölött meredő hegy csu-

A SZÉCHENYI-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE 1880. MÁJUS 23-ÁN. — HATSCHEK LAJOS RAJZA UTÁN.

LENGYEL LAKODALMI MENET KRAKKÓ VIDÉKÉN. — KOSSAK GYULA FESTMÉNYE UTÁN.

SHAKESPEARE A TÖRVÉNYSZÉK ELŐTT. — SCHRADER GYULA FESTMÉNYE UTÁN.

esán zsiibongtak. Röppentyüket eregettünk közejük, de ez keveset használt, szuronyral kellett őket elkergetni.

Ha ez a három nagy tömeg egyszerre csak le táborunkra, kemény munkát adhatott volna.

A hegyek élei kitisztultak, végre-valahára hozzáláthattunk sovány ebédünk elkészítéséhez. Egy kis puliszkából állott az egész; egyebünk nem volt s a tiszték is egy meszelynyi kukorica-lisztet kaptak naponként. Ezen tengődött az egész sereg. A bornak bővében voltunk, de kinek eszszott volna a bor puliszkára?

Hallottuk, hogy a helybeli oláh pap nagyon szépen viselte magát a szerencsétlen város feladulásokra; a derék, hazafias érzelmű ember sok magyarnak megmentette az életét. Elmentünk meglátogatni. Egész magyar társaságot találtunk nála.

Kemény belátta, hogy élelmiszerekre hiába várakozunk, mert Axente elállta az utakat Fehérvár felől, a honnan kaphattunk volna. Sereget tehát megindította Zalathna felé. Az abrudbányai magyarok mindnyájan eljöttek velünk, tartva az oláhok újabb vérengzésétől.

Egy rendkívül szűk völgyben Axente ránc csapott. A völgy oly szűk, hogy az országúton és a mellette futó kis patakon kívül egyéb nincs benne. Két oldalán meredek hegyek nyulnak az égnek fákkal és cserjékkel benőve. A sűrűből ropogott a puskák, de mi egy faoláhót sem láttunk. Az abrudbányai menekült nők sikoltottak s Kemény Farkas egyre mondotta szapora nyelvén a székelyeknek: «Szuronyra fiúk, szuronyra!» De ki ellen mehettek volna?

Mi csak átláboltuk a völgyet minden veszteség nélkül; de hátvédünk elhullott az ágyuk védelmében, ezekből egyetlen embert se láttunk mi többé, a derék Forró ezredesen kívül. Ő vezette a hátvédet.

XIII.

Fehérvár bombázatása.

(Kemény Farkas 24 fontos golyója. A klarinétos székelyek. A világosi és zsiibói fegyverletétel.)

Zalathnát is romokban találtuk, de imitt-amott már kezdtek építkezni a lakosok. Az éjszakát romjai közt huztuk át, a következő éjszákára pedig Borbándra mentünk.

Másnap déltájon Kemény Farkas, segéd-tisztjei kíséretében kilovagolt szíjjel tekinteni. A fehérvári őrség észrevette őket a várból, s néhány lövést tett rájuk. Egy 24 fontos golyójuk ép Kemény mellé csapott le; ő fölvette a golyót és parlamentárral küldte vissza a várba azzal az üzenettel, hogy ő nem veheti hasznát, mert 24 fontos a nincsen. Egyébíránt meglehetősen cseleztek.

Éjfél után s egész esendben hagytuk el Borbándot, hogy a várbeliek figyelmét elkerüljük. De mire a szőlők alá értünk, szépecskén meghajnalott s a juniusi hajnal piros fényénél megszólaltak üdvözlötünkre a vár ágyai. Csak dörögtek, de nem ártottak.

Maros-Portuson már javában folyt a munka. Báró Stein ezredes ostromparancsnok erősen hányatta a sánczokat ágyuink számára s ásatta a bomba-kamarákat. A munkát egy század csikszéki székely végezte. Ezek közt mindig megakadt egy-egy hegedűs, meg egy klarinétos; rendszeren ezeknek a hangjai mellett és templomi szent énekekkel zengedezve mentek a munkára reggelként.

A dévai vár ágyai már ekkor itt voltak; volt köztük egy 18, meg egy 12 fontos is. A tüzezséget F... sz. tüzezséges vezette.

Mielőtt a bomba-kamarák elkészültek, a két bombavető mozsár közé egy nagy nemzeti

zászlót tűztünk ki. Erre a zászlóra aztán tömerek port és golyót elvezettegettek a várbeliek: egyre ezt lödözték, de hiába. Hanem 24 fontosaik gyakran be-beténferegtek a faluba.

Egy reggel Horváth Lajos főhadnagy kopogtatott be hozzánk tetőtől talpig osztrák egyenruhában. A várban szolgált a császáriak közt; de már nem viselhette el tovább a lélkén, hogy hazája ellen harcoljon s megszökött. Nem jött üres kézzel, hozta a pénztárt is.

Az ostrom különben lanyhán folyt, mivel ostromszereink hiányoztak. Ha koronként egy-egy kitorést kíséreltek meg a császáriak, azt visszavertük. Ha az ágyúk hallgattak és báró Stein egy kis jó bórba szomjazott: parlamentárral hozott a várbeliektől s ezek szintén parlamentárral küldtek hozzánk szivarért. Egy ilyen szivart hordó parlamentárruktól üzentek meg Horváth Lajosnak is, hogy készen várja az akasztófát.

Az ostrom utolsó napján kora reggel kezdtük a tüzelést. Kigyúlt a nagy templom, a pénzverő intézet, a püspöki lak s dél táján már majd minden épülete a várnak lángban állt. Olyan nagy tűz kerekedett, hogy a várbeliek kénytelenek voltak felhagyni az ágyuzással, mert minden emberüknek munkát adott az oltás. Br. Stein délutáni 4 órákor szólította fel a várat megadásra, ők egy órai gondolkodási időt kértek. Stein másnap reggelig hagyta őket gondolkodni. Ezalatt a tüzet eloltották, minden gyútható anyagot gondosan eltakarítottak és reggel ők kezdtek meg a tüzelést ellenünk. Mi nagyon gyöngén viszonozhattunk, mert löszereinknek csudálatos módon lába kelt a mult éjszakán.

Mi tiszték egymás szemébe néztünk és sehogysé tudtuk megfajteni a rejtvényt. Tegnap még mindenünk volt, ma alig tudunk előteremteni néhány bombát. Szájáról szája járt a hit, hogy a várbeliek honvédeknek öltözve szekerekben hordták el löszereinket és bombáinkat az éjjel. Annyi szent igaz, hogy ha Bem előtt kiviláglik, mi történt Gyula-Fehérvár alatt: föblövette volna Steint is, F... sz. urat is.

Engem július hó elején Nagy-Bányára rendelték, hogy a puskapor-malom készletét Kolozsvárra szállítsam és a malmot erősebb munkásságra serkentsem. Itt ért a világosi fegyverletétel szomorú híre; a nagy nemzeti drámának már csak utolsó jelenetei folytak le előttem.

Augusztus 20-ka táján jött a Kazinczy tábora Máramaros-Sziget felől s a nagybányai hölgyek által hányt sánczok mellett szállott táborba. Nehány nap múlva aztán ez is letette fegyverét Zsibón.

Elmentem a nagybányai kormánybiztoshoz, hogy mit tegyek. Ez azt felelte: ő már nem kormánybiztos, menjek a térparancsnokhoz. Elmentem ehhez. Ez azt felelte: ő már nem térparancsnok, menjek Szatmárra. Elmentem Szatmárra a térparancsnokhoz; ez azt mondta: menjek Máramaros-Szigetre. De azt már nem cselekedtem meg, hanem visszaballagtam Nagy-Bányára s tüzeztisztí egyenruhámot eltettem becses emlékeim közé.

Itt láttam Urbánt osztrák és orosz hadak élén bevonulni a városba. Egy bányatiszt ismerősöm erőnek erejével rám disputálta, hogy jelentkezzem Urbánnál; neki személyes ismerőse, majd ő bemutat nekik. Nagynehezen ráálltam s künn a piacon találtuk, épp azon a helyen, hol nyolcz hónappal ezelőtt Bemet láttam először. Mogorván kérdezte tőlem, mi voltam. «Tüzeztiszt.» Keményen végignézet rajtam a sokszor elpaskolt apró ezredes és azt felelte: «Mit csináljak önnek, ha a fejük odavan.»

Lengyel lakadalom.

Éjszaka-Európa francziái, a mint régebben a lengyeleket neveztek, állami önállóságuk elvesztése dacára igen sok ősi jelleget megőriztek még s különösen Orosz-Lengyelországban, hol az elnyomatás következtében egyenesen utalva vannak nemzeti szokásaik tisztelésére. Nyugat-Európában, nehány a világforgalomtól távol eső hegyi vidéken kívül, még a népek sajátoságaira nézve oly fontos szertartásoknál is alig lehet vonzó érdekes jeleneteket látni, Lengyelországban e festői vonások még gyakoriak.

Ilyet örökölt meg Kossak Gyula festő általunk bemutatott képében, mely természet után mutatja be a lengyel lakadalom sajátosságait. Ha az egy katona nem volna a társaságban, az egészet tisztán eredeti lengyel típusú alkotná, melyet még a játszó kutyák s élénk csikó is összhangzatosan egészít ki. A bokrétaival gazdagon megrakott vőfély, a csinosan kiöltözött nyoszolyó leányok s hátul a zenészek (majd azt mondott czigányok) egész kis csoportozatot alkotnak, mely eltérő sajátosságai dacára annyira hasonlít a mi falusi lakadalmainkhoz, habár oly kitoró jövedv nem is mutatkozik nálók.

E kitoró kedv hiánya még feltűnőbb, midőn látjuk, hogy az egész társaság sör- és pálinkamérés előtt állott meg s a vutki még az aszonyok és leányok között is sorban jár. De hát hiában még társas mulatságaiban is «busul a lengyel»...

A Széchenyi-expedíció útja.

Az expedíciónak, melynek gr. Széchenyi Béla volt vezetője, Kreitner hadnagy mint geográfus, Bálint Gábor mint nyelvész, Lóczy Lajos pedig mint geológ voltak tagjai, 1877. decz. 4-én indult el Triesztlől s tartott 27 hónapig. Meghatározott utiterve nem volt; csupán belső Ázsiának oly vidékeit akarták bejárni, a hol még geológ és geográfus nem járt.

1878 kezdetétől június elejéig jártak Indiában, a keleti Himalájában, Jáva szigetén és «Dél-Kína Párisában» Kantonban. Itt vált el tőlök Bálint Gábor, ki annyira megbetegedett, hogy orvosa véleménye szerint nem volt más választása, mint a halál vagy visszatérés között. Juniusban Széchenyi és Kreitner Japánban és Pekingben, míg Lóczy a Kiangzi tartományokban járt. Csak 1878 decz. 8-án indulhattak el Shanghaiból Khina belsejébe, hol az ázsiai kontinensen 19,220 li, vagyis 1280 geogr. mérföld hosszúságú utról gyűjtének összefüggő topográfiai és geológiai adatokat és természet-tudományi följegyzéseket.

Ez utról Lóczy érdekes fölolvasást tartott a természettudományi társulat estélyén, sok vonzó s részben ismeretlen adatokat hozván föl a mennyei birodalomról, mintegy előzetítőjeül a Széchenyi-expedícióról megjelenendő nagy jelentésnek. Megismertette a 73,000 geogr. négyszögmérföldre terjedő s 300-400 millió lelket számláló roppant birodalom politikai beosztását, s tarka változatosságban tüntette föl az egyes khinai városokat és vidékeket, Hankou városát, 84 ezer vízi járművel s 100,000 állandóan vizen tartózkodó lakosával; Szucsen-fu-t, a nagy csatorna mentén a legnevezetesebb várost, mely Velenczére emlékeztet, s melyről egy khinai közmondás azt tartja: «hogy boldog lehess, szülessél Szucsen-ban, élj Kantonban, és halj meg Liau-esauban»; mert az első helyen vannak a legszebb nők, a másodikon a legnagyobb vagyonosság, a harmadikon a — legjobb koporsók, melyekből néha 4000 ft az ára egynek s mindig nagy barátság jele, ha valaki másnak ajándéka koporsót küld. A Yang-tze-Kiang, a Han-folyók, a Czinglin hegyeség után, a hol szárazra léptek s így folytaták útjukat, alkalmilag fölemlíti Lóczy a khinai újév napját, az akkori népszokásokat, majd Szingan-fu városát ismertet, utcaival, lakosával, kik tömegesen tödültek az utazók után, gunyosan kiabálván a «jang hoiczu», «idegen ördögök»-re. Majd áttér a Czing-ling (kényereg) fontos vízvázlatára, a klimatikus viszonyokra s a tuoristákat annyira érdeklő vendég-lökre, — egy éhség által érintett területre, hol az éhhálál által elpusztítottak számát 8 millióra tette a hivatalos statisztika s az egész lakosság fehérben és durva zsákszővetben gyászolt. Lan-

eson-fuban fegyvergyárat találtak, mely már 23 Krupp-féle ágyút állított elő egy khinai főmunkás vezetése alatt. Czo-cung, Khina nagy fiával és hadvezérével, Kauszu és Szenszi alkirályával is megismerkedtek, ki nagy előzenyességgel járt kezükre, de a Tibetbe való behatolást, hova Kőrösi Csoma Sándor nyomán utazóink is igyekeztek, ha netán őseinkre emlékeztető valami nyomokra találának ottan, egyenesen ellenezte, sőt mint veszedelmest, tiltotta.

Leszálltak a Gobi pusztára, hol homokhal-mokkal váltakozó várszerű területeken haladtak keresztül, khinai diszörzés kíséretében. Tung-huan-szhenben nagy parádéval fogadták s fényesen megvendégelték.

Jun. 24-én érkeztek Szingnigfuba, hol európai ember nem járt még a saját öltöztetésében. San-on-fu fölmíveléséről, gyümölcseiről, dohánytermeléséről, Csing-tu-fu 800 ezernyi gazdag lakosságáról, fényes városáról, vidékéről föltette érdekes adatokat közöl Lóczy s itt veszt magának alkalmat megismertetni az oktatásügyet is, mely legfőbb alapja Khina egész társadalmi és hivatalos szervezetének.

Legérdekesebb azonban ismertetésének az a része, mely a rejtélyes Tibetről szól, a melynek egy részét, minden óvás és figyelmeztetés dacára mégis bejárták, ámbar Lhasszaig, a hová Csoma is törekedett, el nem hatolhattak. A föl-olvasás e részét itt közöljük.

A lámák annyira ellenzik az idegeneknek Tibetbe való lépését, hogy a kíséret életveszéllyel jár és a khinai kormányzó nem képes a lámákat sem fékezni, sem nekünk kellő segítséget nyújtani. Különben ígerte, hogy Bathangig, meddig hatásköre terjed, elkísérteti az expedíciót, azontul a Lhasszai Ámbán tartoznék biztonságunkról gondoskodni; szerinte aligha sikerülend ez. Szavai teljesen bevaltak, Bathangban nemcsak a határ volt a lámák és népfelkelés által elállva, de a Czungli-Jamen Pekingből hivatalosan értesíté gróf Széchenyi Bélát, hogy a lámák és tibetiek jelleme olyan, hogy a khinai kormány nem vállalkozhatik arra, hogy az expedíciót Tibetbe segítse, sőt a veszélyekkel szemben határozottan a visszatérést javasolta.

Október 11-én indultunk tova Czin-tu-fuból a tibeti határ felé. Ta-czien-luig a gazdag és termékeny Szecsuenben jártunk; ott az utolsó kerített várost hagytuk el és evvel az ethnográfiai és geográfiai Khinát. Ta-czien-lunál magas hegyvidék emelkedik, a tibeti fennvidék területére emelkedtünk itt.

Tibeti nép, részben sátorok alatt, nomád életet folytatva lakik ebben. Ezek saját főnökeik kormányzata alatt állanak, kik azonban a khinai tisztviselők szigorú ellenőrzésétől függők.

Eltűnik itt a khinai kényelem is, szállásainkat rozszant havasi kunyhók képezték, melyekben a földre terítők ki ágynakát. Ta-czien-lu körül is már 20,000' fölé emelkednek az örök hófedte csúcsok, melyek közt jégárak és firnmezők nyulnak le. Melyen bevéstet folyamok sietnek le a belső tibeti magaslatokról Ta-czien lu és Bathang közt. 12-15,000' magas nyergek választják el plateauzerű környezettel ezek völgyeit. Edzett, vad kinézésű népesség lakja ezen hegyvidéket, mely élete nagy részét utban és szabad ég alatt tölti. A khinai méltán tekinti ezeket vadaknak. Eledelelük a dzamba, azaz a pörkölt árpa-ból örölt liszt, melyet vajas teával gombócokba nyomva nyeldesnek. Ha ürüczomb áll rendelkezésükre, azt a tűzbe dobják, míg a külső rész megsült ekkor ezt levagdval a nyers maradékot ismét visszahelyezik a zsaratba, így folytatva az étkezést a csontig. És mi mégis jobban rokonszenvezünk ezen félévadakkal, mint a tudvarias és formatelt khinaival.

November 12-től 1880. jan. 4-kéig utaztunk tibetiek által lakott vidéken. Bizonyára ez volt utazásunk legérdekesebb része. Ta-czien-lutól Bathangig a Lhasszába vezető hadi utat követtük. Lithang az egyedüli nagyobb hely utközben. Lithang és Bathangban (eredetileg Lethong és Ba) nagy láma kolostorok vannak 3000 és 2000 baráttal. Ezek igen ellenségesen viselkedtek irányunkban. Lithangban a kerített láma városrészből kiáltások és ködöbálások mellett küztek bennünk. Bathangban, valahányszor sétatunk a kolostor falai alá vezettek, annak kapuit elzárták előttünk, egy izben a kolostor magas faláról egy több kilogramm súlyú kő repült közénk, szerencsére egyikünket sem érte. Az egész láma-

világ fel volt zudulva ellenünk és a bennünket kísérő mandarinok mint gyermekek remegtek. A fennérített körülmények miatt lehetetlen volt Lhassza felé előre haladni.

A hazautazásra kellett tehát magát gróf Széchenyinek elhatároznia. Ezt december 15-én kezdte meg. A tibetiek esküt tettek közeledésünk hírére, melyet Pekingbe is eljuttattak, ebben azt fogadják, hogy miután Tibet földje ima és áhítatnak van szentelve, abba idegent, ki e földet megszenteltelenítse, soha nem fognak bebocsátani. Tény az, hogy itt ember, szél és víz folyton imádkozik. A férfiak telvék amulettel az ezekben foglalt ima minden mozdulatnál elmondatik; az utasok folyvást mormolnak valami imát fogak közt, avagy lóháton ülve jobbjukban az imahengert forgatják, míg bal kezük az olvasót morzsolja. Az utak mellékén kőhalmozatok vannak, ezeken szavával hever az imák, legtöbbször a mystikus: Om-mani-padmi-chum mondat jegyeivel beirt kőlap.

Messze látható hegykupokon zászlós póznák vannak feltűzve; az ezek vásznára nyomtatott végtelen imákat minden széllegetés az azokat ültető javára egekbe juttatja. Sőt imákkal teletömött hengerek állnak minden kunyhóban, míg másokat malomkerék mozgat. Minden körülforgással elmondatik a beléjük zárt imák összessége. A kolostorokban ezrével él a láma szerzetes, egyebet sem tesz, mint imádkozik és vagyont gyűjt.

A GÖZHÁZ.

VERNE GYULA REGÉNYE

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

A menekülés.

Míg a koei gyorsan haladt az erdő széles útján tova — az égés sem volt lassabb. S a mi a veszélyt fenyegetőbbé tette, hogy a szél megváltoztatta irányát, mint ily viharok alkalmával gyakran történik. A helyett hogy oldalt fújna, hátba fogta őket, s oly erővel, hogy az erdő-égés egészen nyomon látszék üldözni az előle szaladókat. Percről percre jobban terjedt és közeledett. Az égő ágakat tördelve, ropogva hordta rájuk, szikrák zápora szakadt a kocsi fedelére, mintha egy vulkán krátere öntené láva-folyamát.

Banks belátta a veszély nagyságát; a légforrósága érezte az vele. Lehetőleg sietette tehát a haladást, bár az ismeretlen uton a gyorsaság sem járt veszély nélkül. A zápor az utat is felolvasztotta s az acél-elefánt sártengerben eviczkelt.

Tizenegy óra után a villámlás és dörgés új erővel tört ki; rettenetes volt a vihar. Rémület kiáltásai törtek fel ajkainkon. Azt hittük, Banks és Storr villám által vannak sújtva, a toronyban, melyből vonatunkk vezették. E csapástól azonban szerencsére megkímélve maradtunk, csak elefántunk lecsüngő hosszú fülei egyikét érte a villám; de ebből sem eredt semmi baja a gépnek, s ugy látszott, acél-óriásunk csak annál jobban gyorsított ügétessel felelt a megtámadásra.

— Hurrah! kiáltott Hod; esontból és husból levő elefánt lerogyott volna; a miénk föl sem veszi a villám haragját. Hurrah, acél-óriás!

Még egy félóráig vonatunk az előbbi távol-ságban tartotta magát az egyre terjedő tüztől. Nehogy igen nagy sietéssel valami akadályba ütközzünk, Banks nem akart gyorsabban haladni. A verandáról, hol Munroval és Hood kapitánnyal helyet foglaltunk, nagy árnyakat láttunk fel-felugrani a ropogó tűz sziklazápora közt. Végre — ezek vadállatok voltak.

Hod kapitány, elővigyázatból, puskáját kezébe vette, mert nem volt lehetetlen, hogy a nekivádult állatok a haladó vonatra ugrálhassanak, ott menedéket keressék. Valóban egy roppant tigris meg is próbálta ezt, s óriási ugrással a vonat felé vetette magát, de két lecsüngő banán-ág közt megfogódott s azok ráterkerözvén, mint kötelek, ugrása erejénél fogva megfojtották. Egy elefánt pedig minden áron versenyt akart futni a mi elefántunkkal.

Szegény Hod kapitánynak ez csak tetézte bosszuságát. Mikor vadat keresett, nem talált;

s mikor jöttek, akkor nem ért rá, hogy reájok vadászson.

Éjfél után egykor az addig is oly nagy veszély még megéktéreződött. Az egyre minden perczben változó szélirány miatt, a tűz egy kanyarlattal előnkbe került s minden oldalról körül voltunk véve általa. Szerencsére a vihar ereje csökkent némileg; a villám és mennydörgés gyérült, az eső is alább hagyott, csak a szél tartotta még magát előbbi ereje s dühében. Egy nyílason még ki lehetett menekülni — s azért, kerüljön bármibe, a vonat gyorsaságát növelni kelle, nehogy ott is összecsapjon a láng, habár a gyorsaság által, valamely akadályba ütközés esetére, a vonatban magában esnék valami helyrehozhatatlan kár. Ezt Banks, egész elhatározottsággal, de színtoly éber óvatossággal tette, semeit nyitva tartván s egyfelől az ut, — másfelől a gép közt osztva meg gondjait.

Az ut, két égő lángsor közt, szűken vezetett át; de át kelle hatolnunk, vagy oda vesznünk. Banks merészen hajtott neki — óránkénti hat-hét mérföld sebességgel. Azt hiszem, benne maradtunk, kivált mikor egy alig ötven méternyi lángnyílás szorosan kelle áthajtanunk. A kerek alatt izzó széndarabok csikorgtak, szétmorzsolva a mint áthajtottunk felettük, s a lég izzó volt körülöttünk.

Végre is — átmentünk!

S éjfél utáni két órákor az erdő szélső fái mutatkoztak, a szürkülő hajnal felhomályában

TIGRIS ÉS ELEFÁNT.

és az egyre gyérülő villámok kötes fényénél. Mőgöttünk az erdő-égés sávr, ijesztő panorámája, mely csak akkor volt elhamvadandó, ha a rengeteg utolsó banán-törzset is megemész-tette.

Hajnal hasadtára végre megállt a vonat; a vihar egészen elült, s ideiglenes tanyát vertünk, a hol megállapodhattunk.

Elefántunkat jól szemügyre véve, láttuk, hogy jobb füle több helyett át volt lyukgatva s erei behajlottak; — ily erőtlő, élő állat kétségkívül összezogott volna, ezt csak a mi acél-elefántunk állhatta ki.

Reggeli hat órákor, rövidke pihenés után, ismét utnak indultunk, s dél tájt Réwa környékén üttünk szállást.

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

* A mértékletességi egyesületek Észak-Amerikában újabb nagy lendületet nyertek. Az Egyesült Államok elnöke Hayes és neje az eszmének nagy barátjai. Hayes asszony mackasága s ügyessége kivívta azt is, hogy a «Fehér ház» lakomáin s az állami ünnepélyeken bort sohasem tesznek fel az asztalra s Washingtonban is általában elszoktak a borítaltól. Kezdetben különösen a lapok keményen megtámadták őket, de egy év óta természetesen találják a dolgot, s valószínű, hogy utódja alatt is számúve lesz a szeszes ital Washingtonból legalább néhány hónapra.

Régi sír. Érdekes, s valószínűleg a maga nemében egyetlen fölfedezést tettek angol lapok szerint Bandes jutlandi városban. Egy sír találtatott a 6-ik vagy 7-ik századból egy nő maradványaival, ki igen gazdag öltözkében temettetett el; a ruhaszövetből ismerhető fel, mely arannyal van áttörve. Mellét aranycsipkével készült szalagok, s színes üveggolyócskák díszítik. A test mellett kést, ollót, egy kis szétvált üvegtálat találtak. A fölfedezés új bizonyítékul szolgál azon nagy tisztességnek, melyben a skandináviai nők a pogánykorban is állottak. A tudományos világ nagy érdeklődéssel várja a lelemény megvizsgálását, mely a régészetet becses adatokkal gazdagíthatja.

Franciaország állami palotáit közelébb hivatalosan megbecsülték. E szerint versaillesi palota, parkkal és melléképületekkel 90.000.000 frank, a Luxembourg-palota 50 millió frank, a fontainebleau palota 26 millió frank, a trianoni palota, a boldogtalan Mária Antoinette kedvenc tartózkodási helye,

egy angol ember, ki 18 hónapon át még vizet sem ivott, azon nézetben lévén, hogy a gyümölcs s tej elegendő nedvességet ad a testnek.

* **A postaforgalom** Európában 1873-ban 3958 millió darabba ment. Ez is igen nagy szám, de 1878-ban már 5600 millió volt s így az emelkedés 41%. Ha csak ez arány marad meg, e század végén a postán már 25 milliárd levelet, lapot, stb. fognak szállítani.

* **A kis arany és ezüst díszítők** használata az óralánczon vagy más ékszeren Bécsből most már Párisba is elterjedt, hol az új divatot először a színészek kapták fel. Bármily különösnek látszik e sajátos díszítők, már a rómaiaknál is szokásban volt, s különösen a szerencse istenasszonyának áldoztak ily miniatűr-díszítők aranyban vagy ezüstben s a szegények terrakottában is. Palestrinában Fortuna régi temploma romjai közt sok ily fura emlékét találták.

* **Hadi érmékből** nagyszerű gyűjteményt állított össze egy Eaton nevű angol tiszt. Tisztán

tartattak, 5220 forint, a tagok számára adott 20 villásreggeli 5000 frt.

* **Demidoff herceg san-donatói palotáját**, mely műkincseiről, könyvtáráról s gyönyörű üvegüzeméről világhírű lett, olasz lapok szerint Blanc Károly, a hírhedt monakói játéklarang egykori bérletjének özvegye vásárolta meg s menyasszonyi ajándékkul adja leányának, ki Roland hercegghez, Bonaparte Péter herceg fiához megy nőül.

Országgyűlési tudósítás telefonnal. A «Times» tudatja olvasóival, hogy az alsóházban telefonnal fogja küldetni tudósításait a nyomdába. Az angol lapokat éjjel nyomják s mivel az angol parlament is éjjel ülészik, nagyon nehéz a beszédekét már reggel közölni. A nagyobb beszédekét csak kivonatolva közölhetik. A bajon a «Times» úgy akar segíteni, hogy kitűnő javított szédőgépeket szerzett be, melyekkel egy szédő egy óra alatt, ha maga olvassa a kéziratot, 100, ha pedig más olvassa előtte, 200 sort is szedhet, azután folyamodott a városzhoz, hogy

MÁRIA-ALEXANDROWNA, OROSZ CZÁRNÉ.

11 millió, a compiegnei palota, melyet még szent Lajos építtetett, szintén 11 millió frank. 10 millió frankra van becsülve a «palais royal» s a «palais d'Elysée», hol ez idő szerint a köztársaság elnöke lakik. A saint-cloudi palota 4 millió frank.

* **A garasos postabélyeg** feltalálójának Rowland Hillnek szobrát Londonban a főpostahivatal előtt állítják fel. A márványszobor 12 láb magas talapzaton 8 lábnyi lesz s költségére 165.000 forint gyűlt be, úgy hogy a postatiszték nyugdíj- és segélyalapja javára is jelentékeny összeg marad. Rowland «A penny postabélyeg története» cím alatt memoire-féle iratot is hagyott hátra, melyet kiegészítve még ez évben kiadnak.

* **Drót korszaknak** nevezték el találoán a legközelebbi korszakot egy bostoni lap tekintettel arra a körülményre, hogy a távirók s telefonok használata napról napra emelkedik s csakhamar a társadalom alsóbb rétegeinek is közszükségletévé lesz.

* **A vegetáriánusok** tudvaleglen igen józan életű emberek, de köztük is ritkaságként szolgálhat

angol érmékből 1650-től maig teljesen, s általában ezernél többféle van s köztük a legértékesebb darabok. A dunbari csata emlékére vert érmen Cromwell képe s a másik oldalon a parlamentház ülése van ábrázolva.

* **A játékkártyák** hátsó részét rendszeren zöldre szokták festeni. Wallace tudor, a híres glasgowi vegyész azt találta, hogy e kártyafestékben 10 centigramm arzénsav s 6 milligramm rézoxid van s ezért igen gyakran veszélyes lehet, különösen olyan egyénekre nézve, kik megnyálazzák ujjukat, midőn a kártyát osztják. Hogy londoni orvos e nyilatkozat közzététele után csakugyan sorolt elő tapasztalatából több esetet, midőn szenvedélyes vízjátékos nők e kártyamérget következében lettek betegek.

* **A berlini kongresszus**, mely öt hétig tartott, a német birodalomnak aránylag kevés költséget okozott. A különböző államok küldötteinek fogadása s mulattatása ugyanis 30 ezer forintnál alig került valamivel többre, nyomtatványokra esett ebből 9900 forint, a Radziwill-palota feldíszítésére, hol a gyűlések

sodronyokat rakathasson le a telefon számára. A parlamenti tudósító és a szédő közvetlen összeköttetésbe lép egy telefon segítségével s ily módon a laphal háromnegyed órával később lehet bezárni a parlamenti tudósítást, mint előzőtt. A telefon ugy van elkészítve és berendezve, hogy bizonyos jeladásokra egy-egy megfelelő készülék is áll rendelkezésre, melyen a tudósító és szédő kölcsönös felvilágosításokat válthat egymás közt.

Az esernyők eredeti származása Khina; onnét vándorolt Egyiptomba, Assyriába és Perzsiába, de csak a gazdagok s nagyurak pártfogását nyerte meg. A 17-ik században jelent meg Franciaországban s Angliában, de oly borzalmas nagyságban, bőrből, papírból, vagy selyemből, hogy rendkívüli drága fényűzési czikknek tekintették. De a mely családban meghonosult, ott meg is maradt, apróléki fiura szállt élethossziglan. 1825 óta kezdődött alakja civilizálódni.

Lóczy Lajos.

Azok között a földutak között, a melyeket nekünk magyaroknak megoldanunk kell, vagy melyeknek megoldása körül más nemzetekkel együtt vállaltva közreműködünk szükséges, a végett, hogy — Kossuthal szólva — helyet foglalhassunk a tudomány-republika kerek asztalánál s így egy rangba jussunk Európa előrehaladott népeisével, a tudományos működés kiterjesztése mindjárt a második helyen áll.

Az első hely okvetlenül a nemzetnek nemzeti szellemben való művelődését illeti meg; a vele járó valóban szent kötelességek teljesítésére a nemzet legjobbjai vannak hivatva. Ezt nevezem én intenzivitásnak: itt a nemzet fiai osztják föl egymás között a munkát.

A második helyen áll az extenzivitás, azaz: a tudományos kutatásoknak kiterjesztése nemcsak országok, hanem világrészek határain is túl. E munkában a legelőrehaladottabb nemzetek osztoznak; itt találkozunk s megalkotják a tudományegyetem magasabb színvonalát, mely csak egy érdekelt ismer: a felvilágosodást, a népek összességének legnagyobb kincsét.

Minél több viszonyt, tüneményt ismerünk meg, úgy a mint azok a messze távolban nyilatkoznak, annál helyesebben fogjuk megítélni azokat, a melyek között élünk. Ha egyéb sem, úgy magában véve ez is elegendő ok arra, hogy a bátrakat messze távolba, idegen országokba, idegen népek közé szöljtsa.

A tisztán nemzeti irányban való munkálkodást nincs miért bővebben fejtegetnem. Az alapok le vannak rakva, a munka folyik — ha nem mindig kifogástalanul, úgy ennek oka legtöbbször helyzetünk kényszerítő voltában rejlik.

A kiterjeszkedő irányban hovatovább, mind több és több nyomokat kezd hagyni más országok, más világrészek földjén a magyar láb — szerény eszközökkel, szerény eredménnyel; de hát ez is fejlődési folyamat.

Nekünk még nincsen «Beagle» hajónk, mely magyar Darwin szállítson az Océánon végig; nincsen «Challenger» hajónk, mely az Océán fenekét kutassa; nincsen «Vega» hajónk, mely utat törjön a sarki tenger jéghegyei között.

Nekünk még csak Csoma Sándoraink vannak, kik vándorbotot ragadván, csak önmagokra utasítva nekikindulnak ezer veszedelemnek.

Még messze vagyunk attól, hogy a rátermett férfit kiválasszunk, az eszközöket kezébe adva, kiküldjük üdvös földutak megoldására! A rátermetteket nálunk jórészt még csak «parádés» számba vételek, kengyelfutóknak ha vitetnek, kizűkölőkül, ha magok mennek —

No, de haladunk, — lassan, de haladunk. Csoma koldus-utjára következett Vámbéry derwiszkedése, erre Xántus odaakasztása a kelet-ázsiai expedícióhoz, végre Széchenyi Béla gróf vállalkozása, mely a magyar szakerők közül Bálint Gábor és Lóczy Lajos szolgáltatta ki keletre. Bálint csakhamar visszatért, Lóczy végig kitartott. Álljon itt röviden életrajza és uteljárása.

Lóczy Lajos 1849. nov. 4-én született Pozsonyban. Szülői a szabadságharc után 1854-ig Pécsnél laktak, ez évtől kezdve az aradhegyaljai Paulison. Lóczy a gimnáziumot 1861-től 1869-ig az aradvárosi minoritánál végezte; 69-től 74-ig a zürichi

műegyetem növendéke volt, onnét mérnöki oklevelet hozván. Szüzeitől az alpesek, Dél-Németország, Tyrol stb. beutazására fordítva, Escher von der Linth vezetése alatt kezdte meg a geologia tanulmányozását s 1872-től baráti viszonyban van a zürichi geológokkal. 1874 őszén a nemzeti muzeum ásványtani osztályánál nyert alkalmazást.

Gróf Széchenyi Béla 1876-ban fölszólította az ázsiai utjában való résztvételre, — melyre a fiatal tudós habozás nélkül mondott igent.

Ez utazásuknak rövid foglalata, áttekintését Lóczy a következőkben adja elő:

«1877 decz. 4-én ültünk hajóra Triesztben. A Lloyd-gőzös Bombayba szállított négyünket. 1878 jan. 9-től márcz. 17-ig Indiában időztünk. Mialatt a gróf Barodában és Meiszerban időzött, én Darzilingban Csoma sírját látogattam meg s rövid kirándulást tettem a Szikim-Bhutan-tibeti határra. Kalkuttából márcz. 17-én Szingaporén át Széchenyi gróffal Jávát látogattam meg. Junius 4-én Shanghai-ban egyesültünk Kreitnerrel. Bálint sulyos megbetegedése folytán néhány nap előtt indult haza. Junistól októberig a gróf és Kreitner Japánban és Yesso szigetén jártak, én aug. közepéig a Yang-tze-kiang deltáján és a Poyang tó környékén kínai bárkán utaztam. 1878 decz. 8-án indultunk el a fölfedező utra Shanghai-ból s 15-én Hankaunál elhagytuk az európai kényelmet.

Szingnan-szen, Lan-cson-fu, Szou-cson-fu, Ganzsi-fan, Tung-huan-shien (Marco Polo : Szah-esu-véi) jelölik utunkat 1879 május 4-ig. Junius, julius és augusztus hónapokat a Kuku-norr, a Hoang-ho melléki fensík és a Szi-nying-fu környékbeli alpesek megvizsgálására fordítottuk.

Augusztustól novemberig Lan-cson-fun át Szesuen tartományban utaztunk, Csing-tu-fuba és Tazien-luig. Innet Ly-tang, Ba-tang (helyesen Ly-tong és Ba) utján a Kin-sa-kiang által jelölt, Tibet politikai határáig és Ba-tól Csung-tienig Yün-nan tartományban két hóig kizárólag tibeti lakosság és tibeti életviszonyok közt utaztunk. 1880 év elején a gazdag, de a mohamedán lázadástól megviselt Yün-nan-on mentünk át: Ta-ly-fu, Yung-csang-fu és Ten-yüen-shien érintésével, február derekán érkezve a birmai Bhamóba. Itt az expedíció munkája véget ért. Február 24-től gőz vitte a hazájába visszasietőket, Rangun, Kalkutta, Bombay, Konstantinápoly és Bukaresten át az édes magyar földre.»

A két és féleveg tartott utnak legderekasabb eredményei im ezek: Kreitner főhadnagy a geodetikai részt teljesítette és számos pontot határozott meg, a melynek segítségével az ismeretlen tájak térképei kiigazíthatók lesznek. Lóczy Lajos a főszűrt a hegylánczatok geológiai fölvételére fordította, elkészítvén azoknak profiljeit is. A mi tehát eddig járt tájakról csak általános leírások után volt ismeretes, az ezentúl tudományos alapra lesz fektetve.

A Yünnan tartományon Birma felé való átkelés merész vállalkozás, meg valószínű esemény is. Eddig csak egy utazó, Margary, kísérlette meg; de alighogy behatolt, megöletett. Utazóink látták sírját, mely nem riasztotta őket vissza; — ezer veszedelemmel megküzdve szerencsésen elérték Bhamót Birmában.

Tibet belseje, hol mi még most is a magyarság bölcsőjét sejtjük, zárva maradt utasaink előtt.

Annyi bizonyos, hogy kivált Lóczy Lajostól, ki át van hatva a feladat komolyságától, s kinek tiszta fogalma van a nemzeti érdekről is, mely ez utazáshoz fűződik, derekas munkát várhatunk.

Herman Ottó.

A Széchenyi-szobor leleplezése.

A május 23-iki ünnepély képét tünteti föl egyik mai rajzunk, jeles művészünk Rauscher Lajos mintarajztanodai tanár vázlata után.

Az ezer meg ezernyi tömeg által körülvezt szoborról épen a leplel bontották le, s a monumentális mű szemlélhető lett. A szobor előtt foglalt helyet a király képviselője, József főherceg számára emelt sátor, körülötte a meghívottak és küldöttek, s aztán köröskörül a nyüzsgő sokaság, mely a rácsal övezett téren kívül gyűlt össze. A szép látvány egyik szingazdag pontját képezte a dunagőzhajózási társulat kőpavillonja,

teljes zászló-diszben, szönyegekkel fedve, s teje nézőhelylyé alakítva.

A gondos rajz pontosan kimutatja az arányt, mely a szobor és környezete közt van, s mely elég szerencsés, mert Széchenyi szobra dominálja a nagy tért. A keret nagyon változatos: magas paloták egyik felől, a Duna és a budai panoráma a másik felől. A szobor előtt terül el a tér nagyobb része, de az szorosabban véve nem tartozik a szobor perspektívájába, mert hátulról nem szokás nézni szobrokat; az a voltaképeni nézőhely, mely a Dorottya-utcába is benyúlik, úgy hogy már ebből az utcából is látni lehet a szobrot. A szobrász főképp arra számított, hogy e nagy nézőtér legyen kielégítő, s ez elég jól sikerült.

Az akadémia palotájának szürke falai jó háttért szolgáltatnak az emlékműnek. Meg jobban ki fog az válni, ha az érc — mely most még csillog és szembántón sugárzik a napfényben, — idővel megsötétül. Akkor teljesen összhangzathat lesz a talapzat rozsdavörös tömegével is.

A szobrot tágas kert övezi vasrácsal körülvéve. Gyepátlak, virágzövények kerülnek el körülötte, apró bokrokkal szegélyezve. A rács körül futó aszfaltos gyalog-járó szeleik fákka ültették be, de nem kell félni, hogy majd elfedhetik a szobrot is.

Az orosz czárné.

Junius 3-án hozta meg a táviró a hírt, hogy az orosz czárné kiszenvedett. Régóta betegeskedett s már hónapok előtt is sokszor jelenték a lapok, hogy már csak órái vannak hátra s elhunyt minden pillanatban várható. Csak orvosai gondos ápolásának tulajdonítható, hogy idáig elhuzhatta.

A czárné 1824. aug. 8-án született Darmstadtban s leánya volt II. Lajos hesseni nagyhercegnek. 1841-ben véletlenül találkozott Sándor orosz tönörökessel, ki akkor Orloff herceg kíséretében épen háztűznéző látogatásokat tén az európai udvaroknál. Az ifjú hercegnő nem tartozott azok közé, kik közül az orosz nagyhercegek választania kellett volna, s midőn Mária annyira megnyerte tetszését, hogy másról hallani sem akart, választása nagy ellenkezésbe ütközött, míg végre Miklós czár mégis beleegyezett, s 1841. ápril havában csakugyan megtörtént az egybekelés, mely alkalommal Mária hesseni hercegnő orosz udvari szokás szerint Alexandrowna nevet vett föl keresztneve mellé.

Az inkább csendes polgári élethez szokott német hercegnő így lett a világ legnagyobb birodalmának jövő uralkodónéja. Boldog házasságot kötött, mely számos gyermek származott. Az elsőszülött Miklós nagyherceg azonban fiatal korában 1865 ápril 24-én elhunyt Nizzában s ez annyira megrendítette anyai szívét, hogy soha többé nem tudott teljesen fölépülni, úgy hogy idegrontó vesélyes betegséggé esett. Ismételve tett utazásokat déli Oroszországba, Krimia nyhe égalja alá, Livádiába és Jaltába, — mindez azonban csak muló javulást hozott állapotába. S midőn Olaszországban tartózkodása sem használt, az orvosok huzamos tartózkodást javasoltak déli Franciaország valamely gyógyfürdőjében s így történt, hogy a czárné 1879. október havában Cannesba utazott, hol tüdőbajjal párosult idegbetegségre ellen szigorú gyógymódnak vetette magát alá. S csakugyan úgy látszott, a tudománynak sikerülni fog baját enyhítenie. De a biztató remény nem tartott soká, s már ez év január utolsó napjaiban visszaindult külön vonaton s február 4-én érkezett Szent-Pétervárra. Ekkor az a hír járt, hogy a czárné nem is érkezett vissza már elevenen, csak titkolják halálát. De a hír nem volt való. Még sokáig tartott szenvedése, s megérte a téli palotában történt robanást is. Az érintett távirat szerint csak e hó 2-án érték véget a sokat szenvedett czárné kínjai.

Shakespeare a törvényszék előtt.

Biz az megesett. Még ha nem is Shakespeare-rel történt volna, még akkor sem volna ok tagadni. Sok nagy ur állott annak idején a bírak előtt, mikor diák korában „leniát” meg „plajbászt” hordott lába valamelyik szomszéd kerítéséből, vagy ha a lapda a metánál tilosba hullott, s az volt a legény, a ki visszazsergette.

Fiatalság, bolondság. Azt hiszi, hogy a kerítést nem egyébként húzták oda, mint hogy legyen mit keresztyülgörni, a tilalomtáblát rossz trefának, a törvényt nem létezőnek tartja s igyekszik annak paragrafusai közt kigyóként átsiklani.

Hát még ha az a fiatal ember lángész s még hozzá Shakespeare, kit jó cimzóra, mulatni vágyás a pokolba is elcsábít. Ha fékét vesztett jó kedve rohanni kezd, nem ismer, nem tür maga fölött urat, még az ést sem. Persze, hogy keserves a kiábrándulás, különösen, ha a törvénybírák előtt folyik le. Pedig az is megtörtént.

Sir Thomas Lucynek szép vadaskertje volt Stratford mellett. Bár egykoruk nem tudták velünk, milyen volt az a híres park, de tekintve Lucy jöletét, földbirtokának nagy kiterjedését, a park is beillett volna egy kis jószágának.

Vadák bősége volt benne, nem úgy mint a mai Angliában, hol importált rókok után vadász az uri társaság. Akkor még a vadászat is izgatott volt. Nem Lancaster-fegyver vont csővéből lött a vadász a reá rohanó vadra, hanem egyszerű kovás muskétára bízta a vad, meg a saját életét. Ha a puská csütörtököt mondott, helyt kellett állni a vadászéssal s megbirkozni a fenevaddal.

No de Lucy kertjében nem voltak fenevadak. Keresztyűk, koronás szarvasok, gyorslábú rókok népesíték be az árnyas ligetet s nagy vendégség idején harsant föl benne a vadásztrombita.

Persze, hogy a stratfordi ifjúság álmainak tárgya volt e kert, mióta csak megvolt, s így 1585-ben is, mikor Shakespeare Vilmos volt a stratford-on-avon-i ifjúság egyik kiváló tagja.

Bár dolgozott egész nap, hogy kenyerét megkereshesse, azért mindig szakított magának időt a nemes sportra is, mert hisz akkor a közmulatságok kivétel nélkül olyanok voltak, minők ma a „sport” fogalom alá esnek.

Egy szép napon erőt vett a társaságon a vágy, ezt követte az akarat, melynek nyomában járt a tett. Hopp! Egy ugrással tulvultak a sövényen, benn a Lucy Tamás uram vadaskertjében. Nem-puskával, mert hisz hol vettek volna ők, szegény polgári ördögök, puskát, hanem ijíjjal estek neki a kert vágjainak. Csupa öröm volt nézni, hogy fűtők ők maguk, vadaskutyák híján, a kert negylábú mulatóságát. Siker is koronázta fáradságukat. Szép őr esett áldozatul Shakespeare Vilmosnak. Midőn — egy erdőkerülő személyében föltűnt a bosszú álligazság.

Hiába volt minden kérés, könyörgés, fenyegetés; a kötelességtudó kerülő bevitte Vilmost Lucy Tamáshoz, hogy mondjon rája ítéletet.

E jelenetet ábrázolja képünk, a mint a Lucy-család éppen ebéd közben, törvényt ül a szerencsés vadász fölött.

Shakespeare-t galleránál fogva tartja a boglyas erdővidék; Lucy Tamás s udvari papja mérges arccal tekintenek rá, kit az egész dolog nem látszik különösen megilletni. Atyja karzéke mögött áll Lucy leánya, látszólagos érdeklődéssel tekint hol az fjura, hol a földön fekvő bűnjelre, az elejét őrzi.

Lucy sokat üldöztette e csinyért Shakespeare-t, ki éppen e miatt vonult el Stratfordból Londonba. De boszút állt Lucy, megörököltén őt két darabban is („Windrosi vig nók” *Silány*, „IV. Henrik” II. rész *Ferde bíró*), még pedig nem valami különös előnyös módon.

VASÁRNAPI LEVÉL

— június 4.

— ESZTERGOMI ÉLMÉNYEK. —

(Az írók és művészek kirándulásának alkalmából.)

„SÁBÍT A VÁGY, vonz a gondolat, hív a vendéglátás — de leköt a napszám. Nem lehetek ott azon a hajón, melyen lobog a háromszínű zászló,

a fehér kendő, a piros kedv, s mely mögött, mint a gond és bánat, elmarad a fekete füstszalag s szétfoszlik, míg a gőzös kereké gyöngyöt kavarr a folyam méhéből: gyöngyöt, mely nem jelenti a könnyet, hanem a pezsgőt.

Szerettem volna végre, nagy idő után, megint rátenni lábamat arra a ragyás közönségre, melynek réseiből rózsák fakadt számomra és babér.

A rózsáról hallgatok. Azóta hecspepec lett belőle s nyilván lehámolt már minden tükreje. De az illatjára boldogan emlékeztem vissza s édesen sajg szívemben az a gyöngye tövis, melylyel kacagva sebzett meg a vadvirág. Megsebzett, ám végre mégis a keblemre tűztem. Emlékeim herbariumában ott sárgulnak a hajdan piros levelek; mikor rájok nézek, sohajtván megrezdülnek fakó maradványai a rózsaszín multnak. Csapjuk be a könyvet, mert el találunk repülni.

A babér azon zölden, üdén övezi halántékimat. Sőt meg is gyarapodtak azóta. S későre sem jöttek, mert nem kell sem öreg haját, sem kopaszságot fedezniük. Hogy némi hasznukat vegyem, eladom a fűszerkereskedőnek. Ha válogatott munkáim lapjaiba csavarhatja a gyömbért s a Borsszem régi folyamaiba a még regibb keleti borsszemet: nem látom át, babéromat mért ne adjam el neki? „Hisz minálunk”, panaszozza keserű Vajda János, „főznek a babérral!”

E meddő növénynek Esztergomban szedtem első leveleit. Nem hogy versem jelent volna meg az ottani újságban. Mert én verset már akkor sem írtam, lapja pedig Esztergomnak — mekkora elmaradottság! — hogy ott jártam még nem volt, pedig ez idő szerint kettő is terjeszti benne a fölvilágosodást.

Hanem azért virított rám a dicsőség, mert ebben a városban adtak ki nekem vastag pecsétet s diszes nevekké megerősített oklevelet arról, hogy „érett” vagyok.

Ha nyomtatva nem bírnám, ma sem hinném el magamról.

Nyerhatsz később doktori diplomát, rendelt, mandátumot; lehetsz tagja a m. t. Akadémiának, a Kisfaludy-társaságnak, sőt disztágja a „Poel-Czédek” temetkezési egyletnek — vagy ennél is több, a Posner Károly Lajos fényes előnöksége alatt álló, az öt világrészre szóló „Concordia” valóságos tiszteleti tagja: a z mind egy se szolgál olyan elégtételre, mint mikor egy hőbortos gyerek-embernek nyolcz főtisztelő és komoly férfiú azt mondja a szemébe: „Fü, te érett vagy; uram, elmehet az egyetemre!”

Pedig néhány nappal előbb remegve álltam meg Cserbay Ferencz P. P. régi tanárom előtt, hogy már én most azért jöttem be N.-Kőrösről, hogy letegyem a nehéz vizsgát. A szép öreg pap a rendesen még pirosabbra vált, a mint meglátott; de nem az öröm mián.

— Mit akárs te itt? Hiszen te itt megbuks!

Mert nagy haragosom volt ő nekem, a mért az előadás alatt sohasem találtam sükségesnek „dzedzseszni” (gögyezni), hanem inkább olvastam az istentől elrugaskodott Voltáiret. Hejh, pedig nem ártott volna tudnom nekem is: „hogy az epopeia olyan vizitzi cselekedet, a melyben vizitzi emberek vizitzi cselekedeteket cselekesnek.”

Meg is buktattott; és méltán; mert mit kereshet az ember ezen a világon; ha még azt sem tudja: mi az „epopeia”? De én eléje vághat régi pénzzel, két gyanus bögrével bíró süldő tudós ellenállni nem tud. S alig kaparszám botom hegyével néhány percig, midőn keményre akadtam: emberi halántéksont roncsa volt, annak pikkely-alaku nyújtánya s oly vastag átmérővel, hogy bizonyosra vettem tatár eredetét. No te kutyafejű Dzsingisz-kán marta-lóca, jól esett a magyar kardvágás? Ott fész diszleni a tizenhat régi pénz s a két gyanus bögre közt!

Később, hogy megmutattam a fiuknak, nevettek rajtam. Az egyik csoport azt mondta: hogy nem a magam „találománya”; a másik meg azt bizonyította, hogy az én tatár koponya-cserepem voltaképpen egy számár állkapoczája; hiszen ezt nekik tudniuk kell, mert ők már beiratkoztak a medikára. Nem éreztem ugyan Sámsonnak magamat, de nem szántam volna a fejkükhöz vágni az én leletemet.

Tudományos gyűjteményemmel nem is voltam szerencsés soha.

Mikor a pesti bonczati muzeum két ritka-

gondom, hogy az epopeia elegiáját is elmondjam, a mivel egy csomó rokonérzést foglaltam le a ré-szemre, valamint hogy fényesen is sikerült az utam. A menekvés triumfussá lett.

S az írásbeli győzelem s a szóbeli diadal babéros határai közé szorult az én rózsás életem abban a csinos dunai városban. Volt ugyan egy nagy vereségem is: Ezer bora letepert; de mert első buksimom volt, győzelemszámba vettem. Vítam hát esatát azzal a nagy bössel, s a bor-keresztűs fölővatott bajnokul engem is. Büszkén hordított seibeimet; e naptól kezdve férfivá lettem; az érettségem teljes volt.

S mert nem mindig élhet az ember babérral, borral s rózsával, nyakunkba szedték a város környeiket s venyigés lankáin pihenve ittunk sörts lenéztünk a hőmpolygó Dunára, a benne ingó bojtos szigetek fűzéseire, melyekben este oly szépen zeng a — szunyog, nem lévén szebben zengő csalogány, a mely befalja. Főleg a bástyafalak omladéka fölött egtrívó bazilikát s a szent kaszárnyákat kerestük föl. Amabban pompásan lakik az uristen, ezekben nem kevésbé jó és kellemes életet folytatnak a kanok urak, istennek e boldog katonái. Palástjuk árnyában a harezos egyház ujonczai, a kékbeli kispapok; ha szorítja is őket a reglamá, enyhet és vigasztalást lelnek a bő menászában. Mert jóval könnyebb őrizni a Krisztus koporsóját, mint a löporos tornyot.

A bazilikát belülről nézegettük, a szent laktanyákat kívülről, pedig — nyáron ne forgassa bűnös lelketem a pogány panaszért Belzebub — az istentelen diák akárhányszor kívánja meg jobban az urak zsíros ebédjét, mint az Úr vékony vacsoráját.

Ott mászkáltunk a roppant kupola bordái között is, melynek építője ötven évvel Edison előtt találta föl a megafont, mely a cukor-darabon mászó légy nesztelen lépéseit kemény köveken vágatja men patkóinak csattogására növeli. Mellettem egy szép kis lány pihegése a tulsó oldal felől rut horkolással csapódott vissza, s mikor a budavári helytartóság egy vékony sápadt hivatalnok elköhintette magát, azt hittük, ezer mennykő vágott bele a tetőbe, vagy hogy harmincezer oroszán ordítja tele fülünket. Az alatt olvasott csendes mise, mely e földén keresztyül emelkedik égnek, harsogva éri el a menny kapuját, melyet jó szent Péter akár ki se nyisson, mert magától pattan föl.

A laternák kitekintve, ittasító látvány terült el möhő szemünk előtt. Tulnan a nógrádi, zólyói, gömöri hegyek versengve kapaszkodó csúcsai, városok, falvak és tanyák apró gyerek-játékaival; jobbra a visegrádi magasak egy hajdan ragyogó várak elzúllott rom-koronáival, s a kanyargó Duna, melynek a beszögellő hegyfalak miatt meg-megszakadó szalagjáról azt hittük, hogy egymás fölé torló dőzsi teraszok; mögöttünk, be egész Fehérik, erdős kupok, dús völgyek, míg a szem a Vértes vadonába hanyatlik; balra meg, a lankád hegyhullámok tövében, a folyó hullámainak mentében, a gazdag sík vetéseinek hullámai. Hármias, dicső hullámzás. — Boldogtalan szép ország ez!...

Mikor az ember ismét ott érezte talpa alatt a nagy hajó szilárd kockáit, halát adott istennek, hogy kegyesen ismét leszigetette fényes közlelőből.

A hegy-oldalban régiség után turkálni, főképp ott, a hol lépten-nyomon vetődnek fel a hajdan kincsei, oly kísértés, melynek egy tizenhat régi pénzzel, két gyanus bögrével bíró süldő tudós ellenállni nem tud. S alig kaparszám botom hegyével néhány percig, midőn keményre akadtam: emberi halántéksont roncsa volt, annak pikkely-alaku nyújtánya s oly vastag átmérővel, hogy bizonyosra vettem tatár eredetét. No te kutyafejű Dzsingisz-kán marta-lóca, jól esett a magyar kardvágás? Ott fész diszleni a tizenhat régi pénz s a két gyanus bögre közt!

Később, hogy megmutattam a fiuknak, nevettek rajtam. Az egyik csoport azt mondta: hogy nem a magam „találománya”; a másik meg azt bizonyította, hogy az én tatár koponya-cserepem voltaképpen egy számár állkapoczája; hiszen ezt nekik tudniuk kell, mert ők már beiratkoztak a medikára. Nem éreztem ugyan Sámsonnak magamat, de nem szántam volna a fejkükhöz vágni az én leletemet.

Tudományos gyűjteményemmel nem is voltam szerencsés soha.

Mikor a pesti bonczati muzeum két ritka-

ságáról: a kicserzett fehér és fekete emberbőr-ből egy-egy darabkát loppal lehasítva, eldicsékedtem velők laikus pajtásaim előtt — azok mind hahotára fakadtak, hogy hiszen ez a két bőrfosz-lány nem egyéb, mint fehér és fekete jubhór. A komoly tudományosság megcsufolása gyűjtési hevenet úgy lelohasztatta, hogy szelnek éreztettem kaukázusi testvérem s néger atyámfia bögrét, a tizenhat rozsdás régi pénzt kiosztottam a ferencei barátok temploma előtt guggon ülő, kedves ön asszonyok közt, a két gyanus bögrét a földhöz vágтам s a tatár halánték-csontjának pikkelyes nyújtányát kilóditottam az ablakon.

Csak egy darabot szerettem volna megtartani: azt a hat fontos ágyugolyót, melyet két mohás téglá közül piszkáltam ki az esztergomi vároldalban. Nagy örömemben mi mindenre nem szántam! Csak súlya gátolt meg, hogy mellitit nem akartam csimálni belőle. Emelgettem, nézegettem, s találgattam: török, magyar ágyuból került-e? Körültekintettem. Csak hogy észre nem vettek! Még eltalálnak venni tőlem! A zsembem akartam tuszkolni feltett kincsemet; hasznaltam, nem tért bele. Hónom alatt vigyem? Gyakorlott vén tolvajnak is erős vállalkozás. Heuréka zsebkendő! Ovatosan becsavargattam s a négy csüskét görcsösen szorítottam. De a lejtőnek való menés keservesebb a kapaszkodásnál, főleg teherrel. Az ereszkedőnek egy kőfokán megbóltottam.

S ebből származott az a nagy veszteség, mely engem — s az a nagy veszedelem, mely az ottani vízi városban egy becsületes családot ért. Egy tökmag emberke meghajlik a fölötté jó magosan keresztbe nyuló ág alatt. Mondja neki a barátja: „halld-e hé, ne csinálj magadat olyan kicsinyre, nem vagy te olyan nagy!” Am olvassák rám, de megfordítva: „ne csinálj magadat olyan nagyra, nem vagy te olyan kicsi!” Porzó.

zugott. Csak annyi érkezésem volt épen, hogy M. Sándor patikáriusi protektorom házába meneküljek, melynek erős falán megtört a tömeg haragos hullámvérese.

Igy történt. Mekkora szerencse, hogy az idett egy lapja sem volt meg Esztergomnak! A nyomtatott vesszőfutás kínosabb lett volna amannál. De hát az igazságnak nem alszik. Az én akkori attentátumom késő megtorlásoként valaki az én nevem alatt — úgy hallom egy szobbi zsidógyerek — az „ifjabb” predikátum előre biggyesztesével, az esztergomi hírlapok valamelyikébe rettenetes rossz verseket ír, a melyekért már sokan őszintén gratuláltak.

De azért Esztergoma én szívesen emlékezem. Rózsá nyílt ott számomra és babér, melyből vereségem in Bacho el Marte egy levelkét sem téptél le. A vig művészek és írók vigyék meg közönségemet e derek városkának. Ha utána járnak — s hogy ne keresnek a nagyok régi nyomait? — rá akadnak tán még az én ágyu-golyóbisomra is, ha csak akkor a konvivusok egyike ijedében be nem kapta.

Hogy átfutok e sorokon, sokat olvasok az én babérimról, a melyek voltaképpen nincsenek is. Ilyet szabad emlegetni Horáciusnak, s a böles Szádnak. Sokan félre is érthettek s szerénységes dicsőkedésre magyarázhatták, a mi pedig nem szokásom.

A Mokány Berezi humorisztikus naptárában olvastam egyszer egy zsidó adomát:

Egy tökmag emberke meghajlik a fölötté jó magosan keresztbe nyuló ág alatt. Mondja neki a barátja: „halld-e hé, ne csinálj magadat olyan kicsinyre, nem vagy te olyan nagy!” Am olvassák rám, de megfordítva: „ne csinálj magadat olyan nagyra, nem vagy te olyan kicsi!” Porzó.

Irodalom és művészet.

A Kisfaludy-társaság könyvkiadó bizottsága a következő művek kiadását határozta el: *Déryné naplójából* a 2-dik kötet, melyet szintén Tórs Kálmán rendez tájto alá, gr. Szechen Antal tanulmányainak folytatása, *Gyulai Páltól* „Dramaturgiai tanulmányok”, *Csató Pál* jeles tollú s elefánt íróinak össze-gyűjtött Elbeszélései, *György Vilmostól* „Északi antológia” (svéd, norvég költőkből), s ezenkívül a jövő évre *Csikó Gergely* ajánlott fel regényt, melynek tárgya az uzsora lesz. A Kisfaludy-társaság ama pályázatára, mely Kisfaludy Károly életrajza s irodalmi munkásságának megírását kívánta, nem érkezett pályamű. A Révai életének pályakoszorút nyert szerzője, dr. *Bánóczy József* azonban Kisfaludy élet-rajzán dolgozik, s valószínűleg a Kisfaludy-társaságnak adja át e művét.

Az „Archaeologiai Értesítő” füzetei mindig és mindig gazdagabb tartalommal jelennek meg. A mostani füzet oly érdekes, hogy mindenki tanulsággal forgathatja. Első közleményeit az országos régészeti társulatra vonatkozó hivatalos jelentések teszik. Aztán Pulszky Ferencz ismerteti a soproni leletet, melyekhez három tábla rajza is szolgál felvilágosítóul; Pulszky Károly pedig egy XV. századból való bronzöntésű fészületet mutat be, rajzzal együtt. Általában majd minden közleményhez díszes rajzok járulnak, s ezekből ismerkedhetünk meg az újabb ásatások érdekes darabjaival, s gyűjteményekben levő kiváló régiségekkel. A füzetben van Pulszky Károly ama czikke is a magyar koronáról, melyet mult számunkban Ranscher rajzaival közöltünk. Szentén Pulszky K., a gondos szerkesztő ismerteti Jamnitzer XVI. századbeli aranyművet egy Berlinben megjelent könyv alkalmából, s közli tőle egy díszedény rajzát, mely országos képtáruk rézmetszet-gyűjteményei közt van meg, s ezen kívül még több híres ötvös műveiről ad rajzot szintén az országos képtár rézmetszetei után.

„Az emberi művelődés története” czim alatt P. Szathmári Károly által írt s Tetty Nándor által kiadott műből megjelent a 8., 9., 10. és 11. füzet. A számos szép képpel díszített vállalat újabb füzetei a görög és római nép kultur-életének főbb mozzanatait vázolják. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Folyóiratok. A „Közöny” júniushavi füzete dr. Kovács Pál arcképét közli, kitől „Pista bécsi bun-

dája” czimú beszély is van a füzetben. Bodon József szintén beszélyt, Ábrányi Emil, Hájós Izidor, Zannathy Kálmán költeményeket írtak, s Petőfi István hagyatékából is több költeményt közöl. További közleményei Szana Tamástól, Endrődtől, Reviczky Gyulától, Majthényi Flóráról, Dengi Jánostól valók. — A „Magyar Pedagógiai Szemle” májusi füzete Abel Márton budai veterán tanító arcképével és változatos tartalommal jelent meg. — Az orsz. közléptanodai tanáregylet „Kölönye” szakszervi czikkeket ad s melegen emlékezik meg az elhunyt Ribáry Ferenczről. — A kolozsvári „Orvos-tervező-tudományi Értesítő” legújabb füzetében dr. Entz Gézáról és Gamauf Vilmostól vannak népszerű cikkek. — A protestáns egyházi és iskolai „Figyelmező” egyházügyekre vonatkozó közleményeket ad májusi füzetében.

Röpirat. „Avis au Lecteur” Irta Anonymus. Kiadta a Franklin-társulat. A 19 oldalra terjedő füzet egy európai háború eshetőségével foglalkozik s az ily háború esetére képzeltető szövetség-kombinációkat fejtegeti. Árt 40 kr.

Sárossy Gyula összes műveit ki akarja adni Abafi Lajos, s fölkéri a költő barátait és tisztelőit, hogy birtokukban lévő kézirati költeményeit, felolvasásait, leveleit stb. akár eredetiben, akár hű másolatban vele közölni sziveskedjenek; szívesen veszi egyszerűs-mind, a ki öt Sárossy egyik-másik lappangó művére figyelmessé teszi.

A Ribáry-féle „Képes Világtörténet” füzetei, mint a kiadó Mehner Vilmos jelenti, a szerző dr. Ribáry Ferencz elhunytja után is fennakadás nélkül lennek meg, mert Ribáry az egész ő-dort befejezte. A közép-kor és új-kor megírását pedig erre hivatott kezeke bízta a kiadó.

„Vasvármegye leírása”, népiszkolák számára írta Ebenspanger János felsőlővi tanár. Megjelent Szombathelyen, a megye tórképével, ára 15 kr.

A La France Illustrée, e kath. francia illusztrált lap, legutóbbi számában Vajda-Hunyad rajzát közli, alaposan s rokonszenves hangon írt czikk kíséretében, a nálunk utazott Marbeau Ele tollából.

A nemzeti színházban Krausz Ágosta k. a., a bécsi udvari operaszínház fiatal énekesnője vendég-szerepelt, s ez alkalomra fölelevenítették Weber rég nem adott „Bűvös vadász” operáját, melyben a vendég Agatha szerepét énekelte; utolsó fölépette pedig „Tannhäuser”-ben Erzsébet volt. Krausz k. a. művésze most van fejlőben. Még nem művésznő, a ki hódít, hanem olyan tehetség, a kit szívesen hallgat és lát a közönség és gyakran megtapsol.

A népszínház újdonsága: „A kecskepásztor márké”, francia operette, szövegét Gondinet és Duval írták, zenéjét pedig Pulzquette, a „Kornevilli harangok” szerzője. Hanem se szöveg, se zene nem versenyez a „Kornevilli harangokkal”, a mi még nem azt jelenti, hogy rossz darab. A közönség nagy várakozással ment a színházba, s az ilyen felszállt igények ritkán szoktak teljesülni. A szöveg nem valami mulattató. Bonaparte konzulása idejében történik, hogy egy királypárti márké azzal akarja megcsufolni Bonapartét, hogy annak egyik tisztje számára a leánya helyett egy kecskepásztorát adjon feleségül. Csele azonban kiderül, s Bonaparte tisztje lefozi a marquist. A zene általában kellemes, de fölbemázó dallam nem sok van benne, pedig a közönség főképp ezt várt Pulzquette-től. A kecskepászter márké, egy természetes mezei vadóc lány, igen kitűnő szerepe Blahánéknak, s az alakítás és ének egymással versenyez, hogy egyiket se lehessen megdicsérni jobban a másiknál. A többi szerepek is jól be vannak töltve, de nem hatásosak.

A kolozsvári népszínház-művelő bécsi vendég-szereplése e héten véget ér, s visszajövet Pozsonyban játszanak néhány előadást. Bécsben közelébb a „Tolonez”-ot és „Vén bakancsot” adták elő. A Ring-theater azonban már május vége felé nem igen telt meg. Általában a bécsi magyarok nem valami nagy érdeklődéssel tanúsítottak a magyar színeszet iránt, melynek pedig a bécsi lapok ritka egyértelműséggel adták meg az elismerést. Így tehát az erkölcsi haszon teljes ugyan, de a mi más haszon volt, az a Ring-theaternek kellett átengedni bérlet fejében. A „N. fr. Presse” egyik utóbbi közleményében arról ír, hogy a bécsi udvari színház művészeit mennyire érdekelte a magyar színeszet természetes és élénk játéka. A Burgszínház igazgatója kérdészeként is a kolozsvári színeszrekl, hogy szokták szerepeiket tanulni és kidolgozni. Azt válaszolták neki, hogy különböző módon. Baloghné asszony először betanulja szerepében a dalokat, ő úgy játsza az embereket, a mint dalolnak és jól játsza egy. Tamási, ki a pusztai fiait ábrázolja a színpadon, ezimbalom és pohárcsengés közt tanulja szerepét. Némelyik először betanulja a könyv nélkül a szerepeket, a költés egyiknek először a fejébe száll, másiknak a lábába. „Mint a bors”, jegyzé meg a német színész. „de lát a magyarok társalgási dárabokat is játszának.” — „Természetesen. — szolt közbe Sonenthal, ki tudvalevőleg magyar származású — s egész lélekkel, valódi igazsággal játszanak, előadási modoruk engem a francziákra emlékeztet.”

A műemlékek rajzkészítését sokan nézik, s ez érdeklődés következtében tovább lesz nyitva, mint

előre tervezték. A kiállítás a szakértőkre, építészekre, régészekre ép oly érdekes, mint a nagy közönségre. A műemlékek fenntartására alakított bizottság mintegy számtalán ad itt eddigi működéséről mely mindössze alig 9 évre terjed. A hazai műemlékek (várak, templomok, kastélyok, egyes műdarabok, romok) egy nagy részét mutatja be, különféle fémnyelvényekben, rajzokban, átalakítási tervekkel, részletekkel, stb. továbbá a bizottság irodalmi munkálatait. A bizottság, mely aránylag kevés számu tagból áll és nem is valami hatalmas anyagi erővel rendelkezik (évenként 18,000 frtot kap az államtól), a legteljesebb elismerést szerezte meg e kiállítás által eddigi működése számára.

Közüntézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia május 31-iki ülésének fő tárgyat *Ipolyi* püspök jelentése képezte a magyar koronáról, melyet *Fraknoi* főtitkár olvasott föl. A jelentés az archeologiai és történeti bizottságnak adatott át. Ezután a titkár jelentést tett a megalakult akadémiai bizottságokról. Az irodalomtörténeti bizottság elnökül *Szász* Károly, előadójául *Szilady* Áron választottak, a történelmi bizottságba elnökül *Csengeri* Antal, alelnökül *Fraknoi* Vilmos, s előadójul *Pesty* Frigyes, a könyvtári bizottságba, melynek elnöke az akadémia elnöke, előadójul *Beithy* Zolt, a matematikai és természettudományi bizottságba elnökül *Haynald* Lajos bíró, alelnökül dr. *Szabó* József s előadójul *Főtőcs* Loránt választottak. — A Fáy-féle meddón maradt pályázatra a kérdést némi módosítással újra kitűzik, de ehhez előbb a takarékpénztár beelevezése szükséges. A titkár továbbá bejelenté néhai *Ullmann* Károly 3000 frtos alapítványát közgazdasági, továbbá a magyar kereskedelmi csarnok 1000 magyar arany frankos alapítványát kereskedelmi pályakérdés kitűzésére. A magyar orvosok s természetvizsgálók szombathelyi nagygyűlésén az akadémiát képviselni fogják dr. *Stoeck* József, dr. *Szabó* József, *Friedlwald* s dr. *Lenhossék* rendes tagok, továbbá *Hollán* Ernő levelező és *Nagy* János tiszteletbeli tag.

A történelmi társulat jun. 3-iki ülésén *Thaly* Kálmán ismét egy érdekes részt olvasott föl *Orszay* Lászlóról, *Rákóczy* e kalandos életét s jellemét vezéréről, ki átpártolt a császáriakhoz. *Thaly* ezuttal *Ocskay* halálát adta elő. Az árulót 1710 január első napján *Javorka* Ádám hadnagy fogta el, miután előbb koldusruhában kipihatólta, hogy *Ocskay* (ki akkor éppen családi jószágán, *Ocskán* időzött) milyen fegyveres kísérettel bír. *Ocskay*t ezután Érsekvárra vitte, hol a hadi törvényszék *Ocskay*t karóba húzatra ítélte, de kegyelem útján pallós átal végezték ki. A nép annyira ingerült volt ellene, hogy mikor a vesztőhelyre vitték, fegyvereknek kellett körülvenni az elíteltet, nehogy megrohanják. — *Szilady* Sándor ezután Magyarországnak egy 1528-ban Ingolstadtban és 1553-ban Velencében készült térképét ismertette.

A „Magyar zené művelő társaság” létesülésén fáradoznak. Ennek eszméjét *Freecsky* János, a „Hon” dolgozóitársa emlegette meg az írók és művészek társaságában, s most már az alapszabály kész, s egy bizottság működik a megalakuláson. Mihelyt az alapszabályokat a belügyminiszter helybenhagyja, az alakító gyűlést is megtartják. Tizenöt alapító tag van, köztük ill. Ábrányi Kornél, Bartay Ede, Erkel Sándor, Huber Károly, Gobbi, Bartalus, Káldy, Zimay, Nikolics Sándor, Székely Imre stb., kik harmeczra egészítik ki a rendes, vagyis működő tagok számát. Lesznek tiszteleti, pártfogó és alapító tagok is. Az alapító tag száz forint alapítványt tesz, a pártoló három évre évenként tizet fizet. A szervezeti olyanforma lesz, mint a Kisfaludy-társaságé. Minden hóban (az első vasárnapon) tartanak ülést, magyar zeneművek vagy zeneirodalmi dolgozatok bemutatásával. Zenei pályázatokat is hirdetnek s zenefüzeteket és évkönyvet adnak ki.

Közüntézetek. A mult vasárnap több egyet tartotta évi közgyűlést.

A mérnökegyet közgyűlésén *Hollán* Ernő tábornok elnökolt s *Schwarzel* Sándor titkár olvasta föl az évi jelentést, mely számtalán ad a választmány és a szakosztályok tavalyi működéséről, a felolvasások stb. Az egyletnek 1077 tagja van, bevétele tavaly

10,655 ft volt, kiadása 9705 ft. A Hieronymi Károly lelkes felszólítására többen jelentek meg alapítványokat tettek s így lehetővé vált az egyet terheinek törlesztése. Megemlítjük itt, hogy a mérnökegyet közgyűlése alkalmából *Hollán* tábornok, az egylet elnöke, remekművű ezüst tintatartót nyújtott át *Ambrozius* Bélának, a sok év óta buzgó működő egyleti titkárnak. A tintatartó *Pártos* Gyula műpítésnek a műfarsnok egyik tárlatán is kiállítva volt terve szerint készült s a tervezőnek úgy, mint a készítő magyar iparosnak becsületére válik.

Az állat- és növényhonosító egyet közgyűlése dr. *Szabó* József elnöke alatt folyt le, s megörvendeztette a jelenvoltakat, mert az évi jelentés a gyarapodás és jó gazdálkodás eredményeiről nyújtott bizonyítványokat. Tavaly az állatkertnek 68,904 látogatója volt, összes bevétele 36,093 frta, kiadása 35,966 frta ronggott; a társaság vagyona 113,895 ft, tehát 8530 ftnyi gyarapodást mutat. Az állatok száma 724; több új állat is került tavaly az állatkertbe s az egyet különféle tényezőket vásárolt. Számos adományt is kapott az egyet s különösen *Semsey* Andor háromezer frtot adott a madárházra és ismét 250 frtot ennek benépesítésére. A gyűlés *Semsey* Andornak, úgy szintén a buzgó igazgatónak. Serák Károlynak köszönetet szavazott. A tengeri- és házinyúltenyésztő telep még nem volt felállítható, de felállítást a Martin Odile-féle mesterséges baromfi-hizláló, mely nagyon hasznos lesz, ha a közönség kellően felkarolja.

A szegény-gyermek-kórház-egyet *Ürményi* József elnöke alatt tartott évi közgyűlésében elvileg elfogadja az új kórház építést s a kivitellel a választmányt bízta meg. Az egyletnek van 185 alapító és 290 rendes tagja; 1879-ben összesen 8024 beteg gyermek nyert a kórházban orvosi segélyt; mint bentfekvő beteg 741 kezeltek. Negyvenegyévi fennállása óta ez intézet összesen 182,306 gyermeknek nyújtott orvosi segélyt. A pénztári kimutatás kedvező; a bevétele tavaly 25,754 ft volt, a kiadás 14,907 ft. az egyleti vagyon 14,743 fttal szaporodott részint állami segély, részint régibb alapítványok befizetése által. Összes vagyona 172,254 ft. A gyűlés köszönetet szavazott dr. *Bókai* Jánosnak az intézet igazgatójának, az orvosi személyzetnek és *Kiss* Károly gyógyszerésznek.

A délmagyarországi régészeti társulat e hó 3-án tartá Temesvárott a megyeház disztermében évi nagygyűlést, válogatott és nagyszámu közönség előtt. *Ormos* Zsigmond, az elnökölő főispán megnyitó beszédét élénkez követte, *Pontally* István főtitkár évi jelentése pedig arról győztett meg mindenkit, hogy a társulat tevékenyen és sikeresen működik. A közoktatásügyi miniszter érdeklődése, melyet több értékes ajándékkal is bizonyított, csak buzdítólag hat a tesztület minden vezetőjére. Az új választás az eddigi elnököt, továbbá *Rács* Athanáz alelnököt, valamint a főtitkárt is újra megerősíté állásában. Általános elismerést nyert *Bolesny* orvosi plébános, a Traján hídjáról és *Szeverus* tornyáról szóló felolvasásával. A gyűlést társas ebéd követte.

A Kárpát-egyet budapesti osztályának választmánya máj. 31-én tartott ülését a rendezendő felolvasások és kirándulások tervével foglalkozott. A felolvasásokat valószínűleg még a nyáron meg lehet kezdeni. Ugyancsak e nyáron szórakoztatás és tudományos kirándulásokat rendeznek, egyes kisebbeket a pilisi hegyvidék különböző tájaira, egy nagyobbat Vácson s Nógrádon át a Börzsönyi hegyekre. Az osztály az anyaegetletnek Tátra-Füredben aug. hó 1-én tartandó közgyűlésén magát képviseltetni fogja. Az elnökség jelenti továbbá, hogy az anyaegetlet évkönyvének gazdag tartalmu és díszes kiállítású VII. kötete legközelebb elhagyja a sajtót s az osztály tagjainak az évi tagdíj fejében megküldetik. A számos képpel díszített évkönyv mellékletül a magas Tátra díszes fénykép nyomtatát hozza.

Az országos képtárnak *Ipolyi* püspök *Michael* Pannonius által készített és *Cerest* ábrázoló képet, *Tarkányi* Béla egri kanonok *Giotto* iskolájából származó festményekkel díszített feszületet ajándékozta. Az országos levéltárban pedig *Keglevich* István gr. elhelyezte az eddig *Tapolcsányban* őrzött családi levéltárát, mely árpádokori, anjou-kori és 16-ik századbeli érdekes adatokat tartalmaz.

Zichy Jenő gróf 1000 forint az országos magyar iparegyesület alapító tagjainak sorába lépett.

Egyház és iskola.

Egyetemi választások. A budapesti tudományegyetemen a jövő tanévre a theologiai karból választják meg a rektor, e hó 8-án. Hír szerint *Klingner* István és *Bita* Dezső tanárok közt lesz választás. Az egyes karok dekanátjai már megválasztották. Ezek a következők: a jogi karnál *Kerkapoly* Károly, a hittudományinál dr. *Stancsek* Károly, az orvosiinál dr. *Rupp* János, a bölcsészettinél dr. *Kondor* Gusztáv. Megemlítjük itt, hogy *Majorán* György, ki az egyetem föl tiszteletudori oklevelet nyert, kétszer frtnyi alapítványt tett, melynek kamatja egy szegény ifjú doktoratusi díjára fordíthatik.

A műegyetem tisztviselői kara következőleg alakult meg: Rektor lett: *Szily* Kálmán, prorektor: *Stoeck* József, az egyetemes osztály dékánja: *Kriesch* János, a mérnöki szakosztály dékánja: *Hausmann* Alajos, a gépészmérnöki szakosztály dékánja: *Nagy* Dezső. A műegyetemi tanács többi tagjai: *Kruspér* István, *Schwarzel* Sándor, dr. *Wartha* Vince, dr. *Ghyez* Géza és dr. *Gerlóczy* Gyula.

A kolozsvári egyetemen a rektorválasztás e hó 7-én lesz. A jogi karnál dékánná a jövő tanévre dr. *Óváry* Kelemen, az orvoskarnál dr. *Ajtai* Sándor, a bölcsészeti karnál *Turner* Adolf választották meg, a matematikai-termesztudom. karnál dr. *Kánitz* Ágost és dr. *Réthy* Mór egyenlő szavazatot kaptak, s így e választás felett az egyetemi tanács dönt.

Mi újság?

A király Prágában. Ő felsége e hó első napján reggeli 7 órakor érkezett Prágába s e hó 8-ikáig maradt ott. Minden nap egy-egy ünnep most a cseh fővárosban, hol az uralkodó látogatását politikai következményekkel kötik össze, és szeretik reményleni, hogy ennél fényesebb ünnep is vár még Prágára, a cseh korona föltevésének ünnepe. A király az első napok alatt a tisztelegő küldöttségeket fogadta, meglátogatta a közüntézeteket s általános kihallgatást adott, melyen *Hirsch* prágai főrabbi is megjelent, ki engedélyt kapott, hogy ő felségét megáldhassa. *Hirsch* erre teljes ornátusban, fölött kalappal lépett az elfogadóterembe és zsidó s német nyelven mondá el az áldást a királyra s az uralkodó családra. Az uralkodó emeli azon körülmény, hogy az egész országban összesen két ilyen edény létezik a régiséggyűjteményben s azok sem teljesen épék; míg *Sövényházi* hadi darab érczolvasztót találtak egészen sértetlen állapotban. A barbár korszakból az avaroktól származott műtárgyakat és fegyverdabokat találtak; ezekből *Pulsky* szíjgyékeket és csatort mutatott be. A pénzekből említett érdemle IV. Béla korabeli magyar rézpénz, minő szintén a ritkább leletek közé tartozik.

A magyar jakobinusok pallosa. A pallos, melyet I. Ferenc alatt *Martinovic* apátot és társait a vérmezőn kivégezték, a nemzeti muzeum régiségkabinájba jutott. A hóhértól *Palocsay* báró vásárolta meg, ki azt később *oörsi* Nagy Antalnak, kedvelt jószágigazgatójának, mint szenvedélyes fegyvergyűjtőnek ajándékozta, ettől pedig *Szöllőssy* Benő örökölte. A kard 4 ujnyi széles s majd 1 1/2 méter hosszú, jó ruganyos acézből készült, fogantyúja egyszerű fa, mely fölül egy sárgarézbeült készült hatszeg-gömbben végződik. A kardpenge végén német felirat látható, melyet azonban a rozsdá ma már majdnem olvashatanná tett, úgy hogy annak kibetűzése egyik tudósnak türelmét fogja igénybe venni. A pallost *Knoll* Nándor akadémiai könyvkereskedő ajándékozta a muzeumnak.

Gr. *Zichy* Viktor temetése. Gr. *Zichy* holtestét május 29-én szentelték be, s éjjel szállították el vasuton *Veszprémmegyébe*, Nagy-Szölőssre, hol a temetés e hó első napján ment vége, a bánatos szülők, a testvérek: *Lajos* és *Manó* grófok, *Metternich* herczeg, *Watzdorf* báró és báróné, a gróf *Ösz* nevelője *Biring* s a vidék nagy számmal egybegyűlt közönsége jelenlétében. A ravatal a plébánia-templomban volt fölállítva. A gyászszertartást *requiem* előzte meg, aztán dr. *Czibulka* Nándor, ki a gróftól Budapesten az oltári szentségekkel ellátta, beszentelte a holtestet, melyet délben helyeztek a nagy-szölősi családi sírholtba a gróf nagybátyjának, *Zichy-Ferraris* Manó grófnak koporsója mellé.

A Károlyi-Zichy párba miatti a budapesti törvényszék a főrendiházról ifj. gr. *Károlyi* István, gr. *Széchenyi* Béla és gr. *Károlyi* Sándor kiadatását kérte. A főrendiház megadta az engedélyt a porb fogására.

Egy herczeg részvétlirata. Bonaparte *Lucian* herczeg, ki jeles linguista, részvétnyilatkozatot küldött *Ribáry* Ferencz övegyéhez, sajnálkozását fejezve ki férje elhunytá felett. Többi közt azt mondja a herczeg, hogy *Ribáry* halála pótolhatatlan vesztesség a nyelvtudományra.

A bécsi cenzúra. Az osztrák cenzúra a Ring-theaterben játszó magyarok darabjait is megsejtonítja s szokszor egészen érthetetlen módon. A »Sárga eskü»-ből kitorlulta e dalt: »Ha megyek a templomba, rá vetem a szememet a papra». A »Piros bugyelláris»-ből ki van hagyva a »Kukoricza édes málé», mert utolsó verse így hangzik:

Debrecezen kéne menni, Kókin kacsit kéne venni, Lassan kacsit, lyukacs a kas, Kilálik a kókin kacas.

A főváros és a népszínház. A népszínház már hatodik éve hogy fennáll, de eddig tulajdonképen senkire sem volt. Fölépülését egészen a fővárosi hatóságoknak köszöni, s ekkép a fővárost is illette meg a tulajdonjog, hogy mint közüntézetet igazgassa. Budapest közgyűlése végre ki is mondta, hogy a színházat egészen a főváros vegye át.

Régészeti ásatások. A műemlékek országos bizottsága Ó-Budán nagyobb mérvű ásatásokat tervezett. Egy bizottság ki is jelölte a pontokat, hol az ásatásokat meg kellene kezdeni. Indítványozni fogják, hogy a főváros is támogassa e kutatásokat. A mi Árpád sírját illeti, ennek kutatására a közlebbi napokban indulnak *Thaly* Kálmán, *Henselmann* Imre, *Hampel* József, *Thallóczy* Lajos, gróf *Nádasdy* Ferenc és *Luppa* Péter. A hatszáz forintnyi ásatási költség nem valami hagyatékából ered,

mint tévesen hirtelt, hanem ez összeget gróf *Nádasdy* Ferenc és *Thaly* Kálmán már husz évvel ezelőtt gyűjtötték e célra, de az akkori hatóságok nem engedték meg a kutatást. Hogy a rendőrség rá ne tehesse a kezét, muzeumi alap czimmal a pénzt egyik takarékpénztárban helyezték el.

Szeged őrségiségei. *Pulsky* Ferencz közelébb Szegeden időzve, előadást tartott a szegedi ásatásokról, bemutattván az Óthalombban és *Sövényházi* talált régiségek legérdekesebb darabjait. Ezek igen becsesek régészeti szempontból, mert azt bizonyítják, hogy Szeged vidékén már a legrégibb korban tekintélyes telepek voltak a nomád életet folytató emberek primitív társadalmából. A leletek közt esziszolatan készkőz is találattik, a történelem előtti aerák legrégibb idejéből, midőn az emberi nem első gyermekkorát élte; kőkorszakból vannak többféle esziszolt készkőzök. A kőkor után következett a rézkor, s emlekei csak *Cyprus* szigetén, *Indiában* és *Magyarországban* találattak, mint a mely helyeken kiváló gazdag ércbányák vannak. A történelmi korszakból pedig római pénzek kerültek napvilágra, az Óthalombból s a *Sövényházi* munkálataknál, a dunánál római provinciával való kereskedelmi közlekedés maradványait képezik. A kisebb-nagyobb edények közt műbcece által különösen kitűnik egy hengerlaku edény, oldalain lyukakkal, melyet a régiek érczolvasztásra használtak. E lelet becsét emeli azon körülmény, hogy az egész országban összesen két ilyen edény létezik a régiséggyűjteményben s azok sem teljesen épék; míg *Sövényházi* hadi darab érczolvasztót találtak egészen sértetlen állapotban. A barbár korszakból az avaroktól származott műtárgyakat és fegyverdabokat találtak; ezekből *Pulsky* szíjgyékeket és csatort mutatott be. A pénzekből említett érdemle IV. Béla korabeli magyar rézpénz, minő szintén a ritkább leletek közé tartozik.

A magyar jakobinusok pallosa. A pallos, melyet I. Ferenc alatt *Martinovic* apátot és társait a vérmezőn kivégezték, a nemzeti muzeum régiségkabinájba jutott. A hóhértól *Palocsay* báró vásárolta meg, ki azt később *oörsi* Nagy Antalnak, kedvelt jószágigazgatójának, mint szenvedélyes fegyvergyűjtőnek ajándékozta, ettől pedig *Szöllőssy* Benő örökölte. A kard 4 ujnyi széles s majd 1 1/2 méter hosszú, jó ruganyos acézből készült, fogantyúja egyszerű fa, mely fölül egy sárgarézbeült készült hatszeg-gömbben végződik. A kardpenge végén német felirat látható, melyet azonban a rozsdá ma már majdnem olvashatanná tett, úgy hogy annak kibetűzése egyik tudósnak türelmét fogja igénybe venni. A pallost *Knoll* Nándor akadémiai könyvkereskedő ajándékozta a muzeumnak.

Gr. *Zichy* Viktor temetése. Gr. *Zichy* holtestét május 29-én szentelték be, s éjjel szállították el vasuton *Veszprémmegyébe*, Nagy-Szölőssre, hol a temetés e hó első napján ment vége, a bánatos szülők, a testvérek: *Lajos* és *Manó* grófok, *Metternich* herczeg, *Watzdorf* báró és báróné, a gróf *Ösz* nevelője *Biring* s a vidék nagy számmal egybegyűlt közönsége jelenlétében. A ravatal a plébánia-templomban volt fölállítva. A gyászszertartást *requiem* előzte meg, aztán dr. *Czibulka* Nándor, ki a gróftól Budapesten az oltári szentségekkel ellátta, beszentelte a holtestet, melyet délben helyeztek a nagy-szölősi családi sírholtba a gróf nagybátyjának, *Zichy-Ferraris* Manó grófnak koporsója mellé.

A Károlyi-Zichy párba miatti a budapesti törvényszék a főrendiházról ifj. gr. *Károlyi* István, gr. *Széchenyi* Béla és gr. *Károlyi* Sándor kiadatását kérte. A főrendiház megadta az engedélyt a porb fogására.

Egy herczeg részvétlirata. Bonaparte *Lucian* herczeg, ki jeles linguista, részvétnyilatkozatot küldött *Ribáry* Ferencz övegyéhez, sajnálkozását fejezve ki férje elhunytá felett. Többi közt azt mondja a herczeg, hogy *Ribáry* halála pótolhatatlan vesztesség a nyelvtudományra.

A bécsi cenzúra. Az osztrák cenzúra a Ring-theaterben játszó magyarok darabjait is megsejtonítja s szokszor egészen érthetetlen módon. A »Sárga eskü»-ből kitorlulta e dalt: »Ha megyek a templomba, rá vetem a szememet a papra». A »Piros bugyelláris»-ből ki van hagyva a »Kukoricza édes málé», mert utolsó verse így hangzik:

Debrecezen kéne menni, Kókin kacsit kéne venni, Lassan kacsit, lyukacs a kas, Kilálik a kókin kacas.

A főváros és a népszínház. A népszínház már hatodik éve hogy fennáll, de eddig tulajdonképen senkire sem volt. Fölépülését egészen a fővárosi hatóságoknak köszöni, s ekkép a fővárost is illette meg a tulajdonjog, hogy mint közüntézetet igazgassa. Budapest közgyűlése végre ki is mondta, hogy a színházat egészen a főváros vegye át.

Régészeti ásatások. A műemlékek országos bizottsága Ó-Budán nagyobb mérvű ásatásokat tervezett. Egy bizottság ki is jelölte a pontokat, hol az ásatásokat meg kellene kezdeni. Indítványozni fogják, hogy a főváros is támogassa e kutatásokat. A mi Árpád sírját illeti, ennek kutatására a közlebbi napokban indulnak *Thaly* Kálmán, *Henselmann* Imre, *Hampel* József, *Thallóczy* Lajos, gróf *Nádasdy* Ferenc és *Luppa* Péter. A hatszáz forintnyi ásatási költség nem valami hagyatékából ered,

mint tévesen hirtelt, hanem ez összeget gróf *Nádasdy* Ferenc és *Thaly* Kálmán már husz évvel ezelőtt gyűjtötték e célra, de az akkori hatóságok nem engedték meg a kutatást. Hogy a rendőrség rá ne tehesse a kezét, muzeumi alap czimmal a pénzt egyik takarékpénztárban helyezték el.

Szeged őrségiségei. *Pulsky* Ferencz közelébb Szegeden időzve, előadást tartott a szegedi ásatásokról, bemutattván az Óthalombban és *Sövényházi* talált régiségek legérdekesebb darabjait. Ezek igen becsesek régészeti szempontból, mert azt bizonyítják, hogy Szeged vidékén már a legrégibb korban tekintélyes telepek voltak a nomád életet folytató emberek primitív társadalmából. A leletek közt esziszolatan készkőz is találattik, a történelem előtti aerák legrégibb idejéből, midőn az emberi nem első gyermekkorát élte; kőkorszakból vannak többféle esziszolt készkőzök. A kőkor után következett a rézkor, s emlekei csak *Cyprus* szigetén, *Indiában* és *Magyarországban* találattak, mint a mely helyeken kiváló gazdag ércbányák vannak. A történelmi korszakból pedig római pénzek kerültek napvilágra, az Óthalombból s a *Sövényházi* munkálataknál, a dunánál római provinciával való kereskedelmi közlekedés maradványait képezik. A kisebb-nagyobb edények közt műbcece által különösen kitűnik egy hengerlaku edény, oldalain lyukakkal, melyet a régiek érczolvasztásra használtak. E lelet becsét emeli azon körülmény, hogy az egész országban összesen két ilyen edény létezik a régiséggyűjteményben s azok sem teljesen épék; míg *Sövényházi* hadi darab érczolvasztót találtak egészen sértetlen állapotban. A barbár korszakból az avaroktól származott műtárgyakat és fegyverdabokat találtak; ezekből *Pulsky* szíjgyékeket és csatort mutatott be. A pénzekből említett érdemle IV. Béla korabeli magyar rézpénz, minő szintén a ritkább leletek közé tartozik.

A magyar jakobinusok pallosa. A pallos, melyet I. Ferenc alatt *Martinovic* apátot és társait a vérmezőn kivégezték, a nemzeti muzeum régiségkabinájba jutott. A hóhértól *Palocsay* báró vásárolta meg, ki azt később *oörsi* Nagy Antalnak, kedvelt jószágigazgatójának, mint szenvedélyes fegyvergyűjtőnek ajándékozta, ettől pedig *Szöllőssy* Benő örökölte. A kard 4 ujnyi széles s majd 1 1/2 méter hosszú, jó ruganyos acézből készült, fogantyúja egyszerű fa, mely fölül egy sárgarézbeült készült hatszeg-gömbben végződik. A kardpenge végén német felirat látható, melyet azonban a rozsdá ma már majdnem olvashatanná tett, úgy hogy annak kibetűzése egyik tudósnak türelmét fogja igénybe venni. A pallost *Knoll* Nándor akadémiai könyvkereskedő ajándékozta a muzeumnak.

Halálozások.

Elhunytak a közlebbi napokban: *Aczel* Lajos, a kis-kun-kerületnek volt érdemes kapitánya, *Kun-Sz. Miklós* városának sok éven át jeles főjegyzője, a régi jó magyar világ egyik tősgyökeres alakja, 72 éves korában K.-Sz. Miklóson. — *Madi* Kovács István jog- és bölcsész tudor, udvari tanácsos, nyugalmazott legfőbb ítélőszék bíró 76 éves korában Pakson. — *Dr. Kovács* Antal, Szabadka város főorvosa, 77 éves korában. — *Gluzeky* János nyug. államszámvevőszéki számvizsgáló és fővárosi számvizsgáló díjnok, ki 62 évig hivatalnokoskodott, 40 évig az állam és 22 évig a főváros szolgálatában, 88 éves korában. — *Szép-hegyi* Adolf, a nemzeti színház operai ügyelője, 45 éves korában. — *Oblath* Leo a szabadságharcban honvédfőhadnagy, volt szabadkai könyvkereskedő, 61 éves korában Budapesten. — *Lehár* Vincze, néhai *Lehr* (Lőrinczi) Zsigmond író fiúve, 35 éves korában Sopronban. — *Petrovics* János gazdatiszt 67 éves korában Erdő-Bényén. — *Vilth* Henrik 53 éves korában Tokodon. — *Moltorisz* Ede fiatal ügyvéd Szarvason. — *Vigh* Kálmán negyedéves joghallgató 25 éves korában Békésen. — *Sárközy* László, Keskemén közbeesülésben élt polgára 78 éves korában.

Orlay Somány szül. Névery Anna elhunyt a fővárosban, hosszas szenvedés után 56 éves korában. Ismert képirónkat s *Petőfi* gyakran emlegetett barátját érte újabb csapás e gyászsetben, ki alig egy pár év alatt vesztette el derék fiát, felnőtt leányát, most pedig nejeben már egész családját. A derék nő e lelki csapásokon kívül még súlyos betegség által is szenvedett, egyik lábát le kellett metszeni, s már hetek óta csaknem mozdulatlanul fekszik az ágyon. Mult vasárnap általános részvét közt kísérték az örök nyugalom helyére a sokat szenvedett nőt.

Özv. Kauzsay Ödönne, szül. Kállay Ilona, Kállay Ákos volt országgyűlési képviselő leánya, 25 éves korában N.-Kállón. — *Szlavnicay* Sándor Anna, néhai *Hegedus* Zsigmond kurialis ügyvéd özvegye, 75 éves korában Nyíramegyében nagyjezi-birtokán. — *Özv. Foldeki* Náray Lászlóné szül. Török Cecília 69 éves korában Makón. — *Forster* József szül. Jeszenky Margit, budapesti aljárásbíró neje s *Jeszenky* Danó fővárosi közjegyző leánya 26 éves korában. — *Lajtos* Géza né, szül. Heteyi Eugenia, honvédszázasos neje, 25 éves korában Budapesten. — *Özv. Molnár* Ferencné szül. Stein Francziska, a nagyváradi társaskörökben ismert derék családanya, 60 éves korában Budapesten. — *Hencz* Károlyné szül. Gruber Terézia 66 éves korában Keszthelyen. — *Weresmarthy* Margit, *Weresmarthy* Bertalan pestvidéki törvényszéki bíró 16 éves leánya. — *Pessinay* szül. Pita Károlina, *Óváry* Lipót országos alveleltornok napa 78 éves korában Nápolyban. — *Tolnai* Lajos, Tolnai Lajos ismert író és marosvásárhelyi lelkész három éves leánya ronesoló toroklóbán. — *Özv. Vojnics* Jakabné szül. Kóssa Julianna 66 éves korában Szabadkán.

Szerkesztői mondanivaló.

Egy pár szó az „Ellenőr”-nek. Az „Ellenőr” pénteki száma megtámadja a magyar képes lapokat, hogy nem fordítanak elég gondot az ereleti képekre. Ezt a válat a „Vasárnapi Ujság” nem veheti magára, eredeti illusztrációi oly nagy számtalán tevének, hogy a metszetek, melyekről lenyomattak, egész termetek töltenek meg már eddig is. Mi magunk óhajtanók legjobban, ha az ediginél is nagyobb arányban közölhetnénk eredeti képeket; az azonban sok minden miatt nem lehet, a miből csak azt az egyet említhük föl, hogy, sejeles, el-sietett munkánk nem akarta nyújtani, számolni kell a rendelkezésre álló munkaerővel. Se gyakorlati rajzoló, se ügyes metszők nincsenek még oly nagy számban nálunk, hogy a külföld e tekintetben fényesen álló nagy városaival egy színvonalon állhatnánk; s abban, a mi van, bizonyára nem csekély része van lapunk huszonhat éves fennállásának is. De egy lapnak, melynek természeténél fogva mindenre ki kell terjeszteni figyelmét, nem is lehet hivatása rendszeresen mellőzni, a mi szép és alkalmas a külföldön megjelen. Ha sikerült, vonzó képet látunk, annak lapunk számára megszerzésében nem akadályozhat bennünket az, hogy külföldi. Egyéb-iránt képes lap, nem képes lap, mind így van ezzel. Az „Ellenőr” se tölti meg hátsaját csupa hazai dolgokkal, tért kénytelen szentelni a külföldnek is, mert hát az is a világhöz tartozik. Sőt még a társas-rovat is, mely pedig leginkább lenne megfogható ereleti közlemények, a nagy lapoknál többnyire a külföld irodalmi termékeivel van tele. Ugyan vegye magának azt a fáradságot az „Ellenőr” s hasonlítsa össze, hány eredeti regényt, beszédet, rajzot stb. közölt fennállása óta és hány fordítottat s ha arra a tapasztalatra jut, hogy e tekintetben követendő példa gyánant járt elől, — álljon elő mint illetékes vádoló azokkal a képes vállalatokkal szemben, melyek tehetségükhöz és az adott viszonyokhoz képest mindig ápolni, sőt megteremteti igekezetek az illusztrációk terén is a hazai irányt, s tán nem egészen eredménytelenül. Az eredeti illusztrációk tekintetében nálunk az volt eddig s az marad ezennél is a főszempont, hogy azok lehetőleg jók legyen

BUDAPESTI CZÉGEK.

<p>Üvegárak</p> <p>GÖRÖG ISTVÁN</p> <p>parádi üvegyár-raktárában</p> <p>Budapest, IV., hatvani utca 15.</p>	<p>ROTHAUSER TESTV.,</p> <p>chinai ezüst-árak <i>gyári-raktára;</i></p> <p>eladás nagyban és kiskisben.</p> <p>Budapest, országút és király- utca sarkán.</p>	<p>Varrógépek</p> <p>Wheeler & Wilson Mfg. Co.,</p> <p>cs. k. ndv. szállítótól, cupán</p> <p>OHM C. O.-nál,</p> <p>József tér 5 szám.</p> <p>Árjegyzékek kívánnra bérmentre, ingyen.</p>	 <p>Brunner K.</p> <p>Egészsedői gyermek- koszik 5 - 50 ft.</p> <p>BUDAPEST,</p> <p>váci utca 18.</p> <p>Árjegyzékek kívá- nnra ingyen.</p>	<p>Házi sürgönyök</p> <p>villanyos vagy légnyomatú és vil- lámlámpák felszerelését elvéllal</p> <p>OHM C. O.</p> <p>Budapest, József tér 5.</p>
<p>Lőpor</p> <p>és robbanó-szerek</p> <p>mint robbanó por, dynamit, gyutas stb. nagyban és kiskisben egy bírság kap- ható:</p> <p>Eder Antal Gyula</p> <p>1-80 magyar királai lőpor-árndájában, IV. ker. ferenczyk-tere 4.</p>	<p>Tanszerek</p> <p>Görög István</p> <p>országos tanszerraktárában.</p> <p>Budapest, IV., hatvani utca 15.</p>	<p>BRUCKY JÓZSEF,</p> <p>FL. hal-tér 4-ik szám.</p> <p>fűtősz- er-gyáros</p> <p>ajánlja újabb szerkezetű takaré- k tüzhelyeit.</p>	<p>LÁNG M.</p> <p>magyar kir. ndvariszállító</p> <p>porezellán-raktára</p> <p>Mária-Valléria-utca és Redoutté sarkán.</p>	<p>Neuschlosz J. fiaj</p> <p>gőzfűrés-parquet és fa- ru-gyár</p> <p>ács- és asztalos-műhelye,</p> <p>Felső-Dunaker 53.</p> <p>Ujpesti rakpart 10.</p>
<p>Takaró papiros</p> <p>megrendelhető a „Vas. Újrág“ kiadóhivatalában</p> <p>Budapest, egyetem utca</p> <p>4-ik szám.</p>	<p>HATSCHEK MIKSA</p> <p>látószerezés</p> <p>Budapest, váci utca 23. sz.</p> <p>látószerezési eszkö- kak legelőször árak- nak. — Villanyos házi lámpák terít 50 krtól feléle.</p>	<p>Siremlekkék</p> <p>az országban legnagyobb választék- ban a legrizigényesebb áron kapható</p> <p>GERENDAY A.</p> <p>első orsz. szab. márványú gyárosok</p> <p>BUDAPESTEN,</p> <p>Rajzok díjmentesen küld-e kek.</p>	 <p>Szikviz-készülék</p> <p>legúj szerkesztésű szikviz és öntőkád készítmények. ponton- osan és olcsón szállít a c. k. sz. 1. u. aványvíz és szikviz- készítő-gyár</p> <p>L. Millacher és Wagner</p> <p>Budapest, II. k., kecska-utca 291.</p>	<p>„Angol királynő“ szálloda.</p> <p>Ezen régismertes első rangú szálloda, mely a vízházalkodást hely közelében fekszik, 190 kényelmes hebetortozat szob- át és szalon tálalmaz, szabadköl 1 tűt foglalt. Miniatűrűt a szoba-íz. feje- lyen k szolgálna a szobadataljaftonos melyes vezetése alatt.</p> <p>SCHALEK LIPOT.</p>

A bártfai gyógyfürdő
május hó 15-én nyitottak meg.

A Bártfa erős (gy. 1155, 808, 755-as), savanyúvíz-források hathatós gyógyerejéről régóta ismertek, és a tingu szász királyok által el is van ismervé: hogy Bártfa hazánk, sőt a külföld e nemű legerősebb forrása! közt kiváló helyet foglalt el. E kitűnő gyógyvizek biztos sikerrel használtatnak: vérérségesség, sápkór ellen, idült gyomor-, bél- valamint légzésszerző és húgyhólyag hurutoknál, az ivarszerző bajok és rendellenességek ellen különösen az anyaméhkoronál és ideggyökjokban.

5913

Ezen régi műi fürdőhely Sárosnegyében, szab. kir. Bártfa városától mely a tulajdonát képező fürdőt most házilag kezelteti 1/2 órányira fekszik a kárpátok egyik helylángszála déli lejtőjén, gyönyörű szálás fenyveserdő által körözött völgyb-n, a legzistább kellenes üdítő balzsamos erdei levegővel, pompás erdei sétányokkal.

A legközelebbi vasuti állomás Eperjes, honnan kocsin a kitűnő országúton 4/5 óra alatt a fürdőbe érhetni. Jól berendezett lakások méretekkel áron, egészséges izletem étket olemó kiszolgálattásáról gondoskodva van, a vendégek kényelmére **gyógyterem és fedett sétány**, mindnap reggel és este terzene (ungvári zenekar). Mindenemű fürdőilágos tással készséggel szolgál

a fürdőigazgatóság.

NEHÉZKÖRT

Sumatra-gyémántok.

E valóban pompás kövek rendkívüli tüzzel bírnak, viztisztaságnak, s csupán a próba által különböztethetők meg a valódiaktól. Szállítunk viteldíjmentesen gyűrűket, double-aranyból, dbjárt 3, 4 ftrért; fülbevalókat, tömör double-aranyból.

Mindenkinek ajándékozzuk
a legszűcségsőbb tárgyakat, mint kés, villa és kanál.
A nemrég megbukott nagy angol britanni-édes-gyár tél megpróbáltatásaitól megbízást kapunk, hogy valamennyi nálunk leltében 1.60 + titánium-éleszt-áru a szállítás a munka díj egy részének csekély kárpótása mellett

ingyen:

- 6 db kitűnő jó asztali kés, britannia ezüstrezzel, valódi angol ezüst-acél pengevel.
- 6. legfinomabb villa, britannia-ezüst egy darabból.

6 - nehéz británia-észist evőkannál
6 - británia-észist kávéskannál, legjobb minőség.
24 db. 0432zen 24 db., mely azelőt t 15 fr.ba került, most pedig
útszázen mind a 24 db. csak 3 frt 93 k.
Ezen 24 tárgy a legújabb británia-észistből van ké-
szítve, a mely örökke fehéren marad, s valódi ezüstből 30 év
használat után sem hűsül el. Ezértbő meg azúrt kassza-
kassza.

MATTONI-féle

GISSHÜBLI

legtisztább égvényes savanyúvíz.

Édecsek, emésztési és mellgyógyszer.

Saját raktár-helyiségek : **Budapest**, Ferencz József-tér 3.
(Diana-fürdő.) 5800

Bécs, Maximilianstrasse 5, Tuchlauben 14.

Készletben valamennyi ásványvíz-erősek és gyógyser-tárban.

bok kövekkel 3, 4 forintjával, és tömör
arany-double óraláncok, legújabb
jellegben, 3, 4, 5, 6 forintjával,
szintén kaphatók, 5504/5

Ékszer-árak
gyári raktára :
Bécs, Praterstrasse 16. sz., Bécs.

A nyári ivadra!
 Fűrdőkád, erős horganyból, fenél
 mérve 115 cm. . . . . frt 12.
 Ugyanaz zuhanynyal 50
 Feizuhany, csigán huzva 7
 Falzuhany 82
 Zuhany-tal . . . . . 9. . . . . 14.
 Ülőkád . . . . . 7.50 - 9
 Hűtő-edény, 2 ü: egre . . . . . frt 1.
 Ugyanaz 4 . . . . . frt 3

Nyujtsunk kezét a szerencsének!
400.000 márka

Ezen új tervezetnek egyben becsiszáró, misztikus kör-
hona lefolyását a kisorsolásban 45,2 - 0 nyereményt ígér
100 000 márkáig, melyet közt vanak nyeremények esetleg
100 000 márkáig, különösen pedig

1 nyeremény a M. 250.000	1 nyeremény a M. 12.000
1 nyeremény a M. 100.000	24 nyeremény a M. 1.000
1 nyeremény a M. 100.000	4 nyeremény a M. 500
1 nyeremény a M. 60.000	52 nyeremény a M. 300

[illegible]

Kávéfőző-gépek legújabb szerkezettel
2 személyre frt 48
3 személyre frt 58

	6	"	frt 6.
	7	"	frt 8.
	8	"	frt 8.
	12	"	10.

Valamint egyéb különféle, háztartáshoz szükséges saját készítményű tárgyak jótállás mellett Szilvutry elvállalok fődeket templomtoronyokra és háztetkekre.

WEINER M. K.
Budapest Harris-Bázár
Árjegyzék kívánatra bérmeny
küldik. 59.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet kiadásában

megjelent és minden könyvtárban
kapható:
MAGYAR HÖLGYEK.
Történelmi élet. és jellemrajzok
Füzve 1 frt

Mesék és aphorizmak.
Két kötet.

5 nyerevény a M.	25.000	673 nyerevény a M.	300
2 nyerevény a M.	20.000	950 nyerevény a M.	500
12 nyerevény a M.	15.000	25.150 nyerevény a M.	135
		stb.	stb.

Ezen az állam által biztosított pénz-sorsolás első nyerevény-húzásá hivatalból meg van alnpi va, és

már f. évi június 9. és 10-kén

1 egész eredeti sorsjegy csak 6 márká, vagy ffr 3 1/2 o. é.			
1 fél	"	3	" 1 1/4 "
1 negyed	"	1 1/2	" 90 kr. "

Minden megbízás az **önnezet beküldése, utánvét, vagy postai befizetése mellett** rögtön a legnagyobb gonnadal teljesítet ki, s mindenki saját kezébe kapja költség az állam csimérel

A megrendelésekhöz, a megkívántató hivatalos terveket nagyon mellé éltetnek és minden húzás után megkülik érdekelteinek felszólítás nélkül a hivatalos sorozatok.

A nyereséyek kiutazása minden pontosan állami jótállás mellett történik és közvetlenül küldhetik meg vagy az érdekelt kívánatára Ausztria-Magyarország minden nagyobb helyen létesült összeköttetések által elintéztetik.

Gyűjtődtek mindig egyezve volt a szerencse által, és érdekelt

Előrelátható, hogy ilyen legszállár-talab alapra fektetett vállalat mindenfelé a legkutatározottabb résztvetnek fog öröndeni, és kérjük tehát, már a közelbi husas miatt is, minden megrendelőt mielőbb közvetlenül h szank teküldeni.

U. I. Ezrennel köszönöm mondandó az irántuk eddig mutatott bizodalomra, és a midőn az új sorokba kezdelen annak részvevőit ajánljuk, kijelentük miszerint ezután is fő önkénteskedővud. fő ystati pontos és szíves szoleklat által tisztolt megrende-
Bíniknek teljes m. gelődezet kiérdemeini.

J U T A L O M - K Ö N Y V E K

középtanodák, polgári-iskolák és tanintézetek számára.

Áldor Imre. A haza bölőse. Emlékkönyv magyar nép számára. Angol vázsonba kötve 2 ft.

Arany János balladái. Fejtegeti Greguss Ágost. Dísz kötésben 2 ft 50 kr.

Benczky I. A világ népei. Nemzeti viseletek csarnoka. Számos színezett képpel. Kötve 2 ft.

*Magyar balladák könyve. Arany J. arczképével. Két köt. Kötve 2 ft.

Bernstein A. A természet könyve. Közérdekű olvasm. a természetudom. köréből. Öt köt. 10 ft. kötet 13 ft.

Carnot élete. Arago emlékbeszéde. Ford. Dr. Császár Károly. Ára 60 kr.

*Cottin. A szibériai száműzöttek. Francz. ford. György Aladárné. Füzve 80 kr.

Castillo Diaz Bernál. Mexiko felfedezése és meghódítása. Átdolg. Á. Brozik K. 1 térk. Füzve 1 ft 20 kr.

*Cox György. Görög régék. Az eredeti angol második kiadás szerint magyarrá fordította s bevezetéssel ellátta Komáromi Lajos. Vázsonba kötve 2 ft 80 kr.

*Cox György. A mythologia kézikönyve. A 3-ik kiadás után fordította és a finn mythológiával bővítette dr. Simonyi Zsigmond. Diszkötésben 2 ft.

A magyar dalnok. Legszebb nemzeti dalok, románcok, balladák és egyéb szaválása alkalmi költemények gyűjteménye. Vázsonba kötve 80 kr.

Duncker Miksa. Az ókor története. A harmadik kiadás alapján a magyar tudom. akadémiá megbizásából ford. Jonas János. Négy köt. Füzve 16 ft.

Duray Victor. Világtörténelem. Átdolgozta és Magyarország történetével bővítette dr. Ballagi Aladár Füzve 3 ft.

*Életiskola. Gyöngymondatok, arany igazságok remekirők munkáiból. 2 köt. Kötve 2 ft.

*Emlékkönyv. A legjelesebb magyar költők szemesezett mondati. Kötve 1 ft.

Életrajzok Plutarchos-ból. Görögéből fordít. Szilasi Mórész. Sok képpel.

Első füzet: Lykurgos. Solon. Themistokles. Ariadei des. Kímon. 60 kr.

Második füzet: Periklész. Nikias. Alkibiades. Lysandros. Agesilaos. Pelopidas. 1 ft.

A Franklin-Társulat képes kiadásai.

Egy-egy köt. (vörös vázsonba kötve, aranyvágással) 1 ft.

I. Boldogháza.

*II. A véküldi lelkes.

III. Robinson Crusoe élete és kalandjai.

IV. Kisfaludy Sándor. Regék és a magyar előidőből.

V. Cincor Gergely. Regék és mesék.

VI. András. A szolgaleány.

VII. és VIII. Hősök és csaták. Két köt.

Fáy András eredeti meséi és aphorizmái. Negyedik kiadás. Két köt. Kötve 1 ft 60 kr.

Garay János. Szent László. Történeti költemény. 2 köt. kötet. Kötve 2 ft.

Györfy Iván. Tréfás versek. Humorgyöngyök gyönyörű-gyűjteménye. Kötve 80 kr.

*Helm Clementina. Futri Kata. Olvasmány fiatal leányok számára. Magyarította Emilia. Kötve 1 ft 20 kr.

Heseli L. Jolly András bajai fű rendkívüli kalandjai ötödik világúresben. Képpel. Vázsonba köt. 2 ft 40 kr.

Jevsejy Iudvig. Des Schneiberggellen Andras Jolly Abenteuer in vier Welttheilen. Nach historichen Quellen dargestellt und der reiferen Jugend gewidmet. Mit sechs Holzschnitten. Zweite Auflage geb. 1 ft. 50 ft.

Horváth Mihály. A magyarok története rövid előadásban. Ötödik kiadás 3 ft. vázsonba kötve 4 ft.

Jókai Mór. A magyar nemzet története. Regényes rajzokban. 2. jav. kiadás. 14 képpel. 2 ft. Diszkötésben 3 ft.

Kisdeákornom. Válogatott beszédek a szerdülő ifjúság számára kismelvelő s itt-ott módosítva. Kötve 2 ft.

Kerekgyártó Árpád. Hazánk évtáplai. Magyarország történetének korai átnézte 884—1849. Füzve 5 ft.

Kisfaludy Károly költeményei, a költő arczképével. Kötve 1 ft.

Kölcsey Ferencz versei, a költő arczképével. Kötve 1 ft.

*Kron Klára. Az élet iskolájában. Elbeszélés levelekben. Némethöl Kozma Józsefné. Füzve 1 ft 20 kr. Diszkötésben 1 ft 50 kr.

*Lamb Károly és Mária. Shakspeare-mesék. Angolból fordította, bevezetéssel és Shakspeare rövid élet-rajzával ellátta Mihály József. Átnézte Volf György. Két köt. Füzve 2 ft.

Magyar írók arczképei s életrajzai. 40 arczképpel Diszkötésben 3 ft.

Majer István. A regelő István bácsi. Múlatva oktató családoknak a nép számára, számos ábrával 80 kr.

Mill János Stuart. A deductív és inductív logika rendszere. mint a megismerés elveinek és a tudományok kutatás módszerének előadása. Az eredeti hetedik kiadás után a magyar tudományok akadémiá megbizásából ford. Seisz Béla. Három köt. Füzve 9 ft.

Mommsen Tivadar. Rómáiak története. Az ötödik kiadás után a magy. tudom. akadémiá megbizásából ford. Toldy István. Nyolc köt. Füzve 16 ft.

Monge élete. Arago emlékbeszéde. Ford. Dr. Császár Károly. Füzve 70 kr.

Kis nemzeti múzeum. Egy-egy köt. 50 kr.

1. A magyar dalnok.

2. Kisfaludy K. válogatott munkái. Két köt.

A. R. ... ...

3. Robinson Crusoe élete és kalandjai.

4. Tündérmesék.

5. Boldogháza. Buzdító és oktató történet.

6. Magyar népdalok.

7. Magyar hősköltemények.

8. Abafi. Regény. Irta Josika Miklós.

9. Magyarországi története a legregőbb időkől korunkig. Két köt.

10. Kisfaludy S. válogatott munkái.

11. Történeti adomák és jellemrajzok.

12. Jókai Mór válogatott munkái. Két köt.

13. A szabadság hősei és vértanúi. Irta Kulifay Ede. Két köt.

14. Kölcsey F. válogatott munkái.

15. Tréfás versek.

16. Csokonai válogatott versei

17. Franklin élete. Irta Mignet. Ford. de Gerando A.

18. Mathews. Hogyan boldogulunk? Két köt.

19. Fáy András meséi és aphorizmái. Két köt.

20. Boross Mihály válogatott kisebb munkái. Három köt.

21. Vértesi Arnold beszélei. Két köt.

22. Az 6-szori idők. Simons Tiv. után Bis V.

23. Kane a sarkutazó. Két köt.

24. Knigge Adolf b. Érintkezés az emberekkel. A 15-ik jav. kiad. után ford. Nagy István. Két köt.

25. Erdély története. Az 6-szori időkől korunkig. Egybeállítva Kulifay Ede.

26. Verne Gyula. Híres utazók és híres utazások története. Ford. Vértesi Arnold.

27. Pestalozzi Henrik. Lónárd és Gertrúd. Ford. Zengerei Samu. 3 kötetben.

28. Legouvé Ernest. Atya és fia a XIX. században. Ford. Feleki József. Két köt.

29. Bani János. A Szántó család története. Elbeszélés az ifjúság és nép számára.

Okányi Pál. Római régiségtan a római irodalomtörténet vázlatával. Bojesen-Hoffa nyomán. 108 ábrával. Füzve 1 ft 40 kr.

Találmányok könyve, ismeretek a kézműipar és műipar mezejéről, a földművelés, ipar- s kereskedelemügyi m. k. miniszter megbízásából és az országos magyar iparegyesület felleglete alatt több idevágó munka alapján dolgozta Freesky János. 4 köt. Füzve 16 ft. Két vázsonkötetbe kötve 17 ft.

Tárlányi Béla. Ifjúság kalauza az örök életre. Katholikus imakönyv énekekkel és zsoltárokkal. Vázsonba kötve, aranyvágással 80 kr.

*Toldy L. Magyar Szent Erzsébet élete. köve 1 ft. Ugyanaz pergament papíron diszkötésben 5 ft.

Toldy Ferencz. A magy. nemzeti irodalom története a legregőbb időkől a jelenkorig rövid előadásban. Negyedik javított kiadás. Füzve 2 ft 40 kr. Félbörkötésben 3 ft.

Történelmi Könyvtár. A magyar nép és ifjúságnak ajánlva. Egy-egy füzet 40 kr.

1. Hunyady Mátyás király története, Josika M. után.

2. Washington élete. Elet- és jellemrajz. Irta Lázár Gy.

3. Mohammed élete. Irta Áldor Imre.

4. A nagy Napoleon császár története. Irta Áldor I.

5. Nagy Sándor és kora. Irta Áldor Imre.

6. Nero s az első keresztény-üldözés. Irta Vértesi A.

7. XII. Károly svéd király története. Irta Áldor Imre.

8. Nagy Péter, a minden oroszok csárja. Irta Áldor I.

9. Nagy Frigyes élete. Irta Áldor Imre.

10. Karthago, vagy egy világáros története. Irta Áldor I.

11. Mohammed utódai. Irta Áldor Imre.

12. Medici Lőrincz. Irta Áldor Imre.

13. II. József császár. Irta Áldor Imre.

14. Hunyady János és kora. Irta Áldor Imre.

15. Attila hun király története. Irta Áldor Imre.

16. Két Rakóczyó. Irta Áldor Imre.

17. Korona és verpád (Stuart Mária). Irta Áldor Imre.

18. Árpád és a magyarok letelepedése. Irta Toldy L.

19. Magyar nemzeti vértanúk. Irta Áldor I.

20. Bismarck, élet- és jellemrajz. Irta Csukási József.

21. Columbus Kristóf. Irta Áldor I.

22. Nagy Károly, római császár. Irta Áldor I.

23. Hun utódok. Irta Áldor I.

24. Szent László. Irta Toldy L.

25. Széchenyi István gróf. Irta Áldor Imre.

26. Julius Caesar története. Irta Vértesi A.

27. V. Károly császár. Irta Áldor I.

28. XIV. Lajos vagy Franczior. aranykora Irta Áldor I.

29. Cromwell Olivér és az angol forradalom. Irta Nagy I.

30. A régi magy. műveltségnek tört. Irta dr. Toldy L.

31. Az első magyar király. Irta Áldor Imre.

32. Lengyelország vésznapjai. Irta Áldor Imre.

33. Oranial Vilmos. Irta Áldor Imre.

34. Erdély aranykora. Irta Áldor I.

35. Nagy Constantin császár. Irta Áldor I.

36. Kereszt és felhő vagy a mórók Spanyolországban. Irta Áldor Imre.

37. Augustus római császár története. Irta Áldor I.

38. Nagy Lajos király uralkodása. Irta dr. Toldy L.

39. Róma alapítása és hőskora. Irta Áldor Imre.

40. A svájci szabadságharc alapítása. Irta Vértesi Arnold.

41. A rótszállú Frigyes császár története. Irta Vértesi Arnold.

42. A normannok. Történelmi rajz. Irta dr. Lázár Gy.

43. Zrínyi Miklós a szigetvári hős életének története. Irta Sebestyen Gy.

44. Velence alapítása és fénykora. Irta dr. Lázár Gy.

45. A franczia forradalom története. Irta Áldor Imre.

46. A rémuralom története. Irta Áldor Imre.

47. A régi Egyptom története. Irta dr. Lázár Gyula.

48. Görögország története Nagy Sándorig. Irta Áldor I.

49. India története. Ir

